

APRIL

LA VIDA ESPIRITUAL

1980

**DU HOMO NO
FVLU ENVE**

Orar es dialogar con Dios

“No hay que pasarse el día rezando” ni basta rezar para ser buen cristiano. Todo esto es verdad. Sin embargo, la oración es indispensable para mantener e intensificar nuestra relación personal con Dios. De alguna manera, toda la vida del cristiano debe ser una oración. Con todo, también es necesario dedicar algunos momentos a orar explícitamente. Así lo hizo Jesús y así nos enseñó a hacerlo.

Pero, ¿qué es orar? Orar no es mover los labios o repetir fórmulas “prefabricadas”. Jesús condenó este tipo de oración puramente mecánica: **Cuando oren, no hablen mucho, como hacen los paganos. Ellos creen que diciendo muchas palabras serán escuchados.** Orar es entablar un diálogo de amor, es conversar con Dios, nuestro Padre, por medio de Jesús, nuestro Hermano, **que vive eternamente para interceder por nosotros**, como leemos en la Carta a los Hebreos.

Pregovori o luči

Pri luči je dobro živeti in umreti. (slovenski)
Kjer je močna luč, je tudi močna senca. (slovenski)
Luč prihaja od luči in vse luči prihajajo od Boga. (arabski)
Luč in tema se ne moreta zediniti. (slovenski)
Čemu sveča, kadar ni oči? (slovenski)
Luč pravičnih veselo gori, svetilka hudobnih pa ugasne. (svetopisemski)
Bolje je svetiti pred seboj kakor za seboj. (slovenski)
Bolje je prižgati majhno lučko, kakor preklinjati temo. (kitajski)
Ako prva sveča v hiši slabo gori, bo vsa hiša brljava. (slovenski)

Pregovori o svobodi

Svoja hišica, svoja voljica. (slovenski)
Vsak je pod svojim klobukom gospod. (slovenski)
Svoboda velja več kot kupi zlata. (angleški)
Prisiljen stan je zaničevan. (slovenski)
Kdor ne zna služiti, tudi ne zna gospodariti. (slovenski)
Če se zavedate svojih spon, ste že napol svobodni. (ameriški)
V cerkvi gre človek, kamor hoče,
in v mlin lahko neše, kamor hoče. (slovenski)
Zlata veriga ne dá svobode. (slovenski)
Kdor sprejema preveč daril, drago proda svojo svobodo. (madžarski)

.....

Na 1. strani platnic: Četrta postaja v cerkvi Marije Pomagaj v Slovenski hiši v Buenos Airesu (Ivan Bukovec)

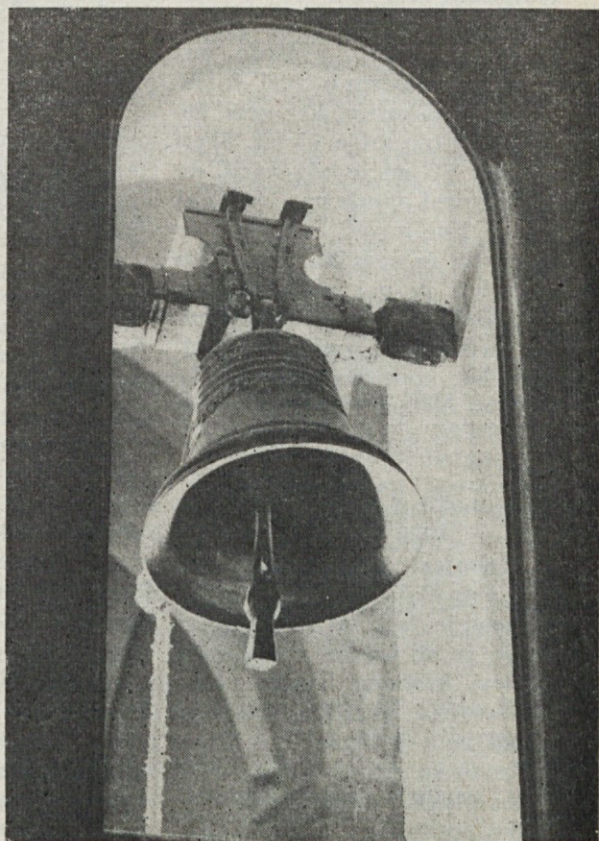

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LETO 47

APRIL 1980

PRAZNIK
NESKALJENEGA
VELIKONOČNEGA
MIRU
IN GLOBOKEGA
VESELJA
ŽELI VSEM SVOJIM
SODELAVCEM,
NAROČNIKOM,
BRALCEM IN
PRIJATELJEM
„DUHOVNO
ŽIVLJENJE“

Msgr. dr. Alojzij Šuštar, novi ljubljanski nadškof

Sveti oče Janez Pavel II. je danes, 26. februarja, razglasil imenovanje novega ljubljanskega nadškofa in metropolita prelata dr. ALOJZIJA ŠUŠTARJA.

Podpisani sem leta 1977 v skladu s koncilskimi priporočili predložil svetemu očetu prošnjo, naj me razreši službenih vezi z ljubljansko nadškofijo, ker sem dosegel starostno mejo 75 let. Sveti oče Pavel VI. mi je odgovoril, da mojo odpoved sprejema, toda naj ostanem ljubljanski nadškof do imenovanja naslednika. Tako sem še dve leti in pol vodil nadškofijo. Sedaj po naročilu apostolskega pronuncija vodim še nadškofijo kot apostolski upravitelj, dokler ne bo novi nadškof uradno kan. 334, § 3 prevzel vodstvo nadškofije.

Novi nadškof se je rodil 14. novembra 1920 v vasi Grmada nad Trebnjem. Ker je takrat ta vas še pripadala župniji Dobrnič, šele kasneje je bila prefarana v Trebnje, je bil krščen v Dobrniču pri istem krstnem kamnu kakor naš svetniški kandidat Baraga. Ljudsko šolo je opravil v Trebnjem, nato so ga poslali v Zavod sv. Stanislava v Šentvid, kjer je z odliko opravil gimnazijske štu-

dije. Maturiral je leta 1940 in še isto leto stopil v ljubljansko bogoslovje. Prvi letnik je študiral na ljubljanski teološki fakulteti. Že jeseni leta 1941 ga je škof Gregorij poslal v Rim v zavad Germanik. Tam je dovršil filozofske študije z licenciatom in teološke z doktoratom. Za duhovnika je bil posvečen v Rimu 27. oktobra 1946.

Leta 1949, ko je končal študije v Rimu, je nevarno zbolel za pljučno boleznijo. Dobrotniki so mu pomagali, da je prišel na zdravljenje v Švico. Po hudih operacijah so mu komaj rešili življenje. Nato je ostal v Švici, kjer mu je škof iz Chura najprej dal kaplansko mesto v St. Moritzu. Po dveh letih so ga povabili za profesorja filozofije in verouka na licej v Schwyzu. Tu je bil tudi spiritual dijakov. Po dvanajstih letih so ga povabili v Chur za profesorja moralne teologije v semenišče. Tam je bil tudi tri leta rektor semenišča in še kasneje rektor novoustanovljene Visoke bogoslovne šole. Leta 1968 ga je škof Vonderach imenoval za škofovega vikarja. V tem času je opravljal še mnogo pomembnih služb v švicarski Cerkvi: bil je

Nadškof dr. Alojzij Šuštar

tiskovni referent škofovske konference, zelo aktivno in predsedujoče je posegal v švicarske sinode, veliko je predaval na teoloških tečajih za laike ne samo v Švici, ampak tudi v Nemčiji, Avstriji, Franciji in Italiji. Precej časa je bil tudi predsednik odbora in pa stalni sodelavec pri izdajanju cerkvenega lista Kirchenzeitung. Pet let (1971-76) je opravljal odgovorno službo tajnika Sveta evropskih škofovskih konferenc (CCEE). Ves čas je tudi veliko pisal, predvsem iz področja moralne teologije in a-

scetike. V Švici so ga pritegnili tudi v komisijo za revizijo kazenskega zakonika itd.

V Švici je novi nadškof preživel 27 let. Večkrat si je vmes želel, da bi se vrnil domov. Švicarji ga kar niso pustili. Škof iz Chura si je izprosil, da je bil dr. Šuštar inkardiniran v njegovo škofijo. L. 1976 pa smo ga začeli vabiti domov. Odločil se je in prišel prve dni januarja 1977. V teh treh letih je kot izredni birmovalec prepotoval velik del naše nadškofije, spoznal se je z našimi problemi, veliko je predaval po tečajih tako doma kot zunaj domovine, pisal mnoge koristne članke v Družino, Mladiko, Bogoslovni vestnik in drugod. Vodil je lani duhovne vaje za duhovnike. Veliko je delal pri komisiji za koordinacijo verskega tiska, pri pastoralnem svetu, pri komisiji za župnijske pastoralne svete in drugod.

Skratka lahko rečem, da so ga v teh treh letih dobro spoznali naši duhovniki in verniki. Zato se njegovega imenovanja za nadškofa z duhovniki in verniki ljubljanske nadškofije veselim tudi jaz in mu z vami skupaj želim obilje božjega blagoslova pri njegovi odgovorni nadpastirski službi.

Nadškof Jožef Pogačnik
apostolski upravitelj

NAŠKOFLJSKI ORDINARIAT V
LJUBLJANI, dne 26. 2. 1980

Najlepše o Mariji

Le o dveh Jezusovih srečanjih v njegovem javnem življenju z Marijo poroča evangelist Janez. Prvo je bilo v Kani Galilejski, drugo pa pod križem. Srečanje na križevem potu, ki se ga spominjamo pri četrti postaji, evangeliji ne omenijo, čeprav vse okoliščine govorijo zanj. Prvi trije evangelisti pa poročajo, kako so Jezusova mati in njegovi bližnji sorodniki — to pomeni izraz „bratje in sestre“ — hoteli srečati Jezusa, pa zaradi množice niso mogli do njega. Dali so ga poklicati. Ali je Jezus ustregel njihovi želji ali ne, evangelisti ne povedo.

Na prvi pogled je Jezusov odziv na sporočilo, da so njegova mati in njegovi sorodniki zunaj in ga iščejo, skorajda nerazumljiv. Pričakovali bi, da bo vendar Jezus z veseljem pozdravil svojo mater, si vzel časa zanjo in se z njo pogovoril, saj so bile priložnosti za taka osebna srečanja tako redke in Marija ni silila v ospredje. Brez dvoma bi bili tudi Jezusovi poslušalci to razumeli in odobraval.

Jezus pa je namesto tega, kot pravi evangelist, vprašal: „Kdo so moja mati in moji bratje? In ozre se po tistih, ki so sedeli okrog njega, in pravi: Glejte, moja mati in moji bratje! Kdor

namreč spolni božjo voljo, ta mi je brat in sestra in mati.“

Le človeško gledano pomeni ta odgovor, da je Jezus zavrnil posebno navezanost s svojo materjo in sorodniki na podlagi krvnih vezi. Če pa odgovor razumemo v luči vere in Kristusovega poslanstva, pomeni, da mu je Marija najbolj mati, ker je od vseh ljudi najbolj spolnila božjo voljo.

Jezusov odgovor pa obenem pomeni, da v novem odrešenjskem redu ne veljajo krvna sorodstva in naravne vezi. Več veljajo zveze na osnovi svobodne odločitve. Kdor spolni božjo voljo, stopi v tako osebno in tesno razmerje do Kristusa, kakor je družinsko razmerje matere do sina in bratov in sester med seboj.

S tem je Jezus povedal nekaj najlepšega o Mariji in o vseh, ki božjo besedo poslušajo, ji verujejo in spolnijo božjo voljo.

Ko so Jezusu sporočili, da ga želi srečati njegova mati, je poudaril absolutno prvenstvo božje volje. Bog je tisto absolutno bitje, o katerem se danes toliko govori, ki ga verni priznavajo, ne verni odklanjajo, nešteti pa po njem hrepenijo in ga iščejo. Njegova absolutnost pa ni nekaj nedoločenega in oddaljenega, ampak prihaja do veljave v njegovi volji. Kdor se danes tako ali dru-

gače želi srečati z absolutnim Bogom in s Kristusom, ki je njegovo razodetje, je postavljen pred odločilno vprašanje, ali je pripravljen spolniti božjo voljo.

Kakšno absolutno prvenstvo in veljavo ima božja volja in njeno spolnjevanje, Kristus ni poudaril samo z besedami. To je pokazal v vsem svojem življenju. V pokorščini Očetu je spolnil božjo voljo do smrti na križu. Zato je pa tudi z vstajenjem premagal smrt in sam stopil v novo življenje in hkrati odprl vrata vsem, ki so res njegovi bratje in sestre, ker spolnijo božjo voljo. V velikonočni skrivnosti se razodeva vsa zahtevnost in resnost božje volje, a tudi vse plačilo in bogastvo novega življenja.

Prva, ki je bila obojega deležna, je bila Marija, Jezusova mati po telesu, še bolj pa po duhu in veri in spolnitvi božje volje. S svojim odgovorom pri srečanju, o katerem poroča evangelij, Jezus svoje matere ni zatajil, kakor da bi mu bil kdo bližnji, odkril je le vso njeno veličino.

Ko danes iščemo srečanja s Kristusom, je Marija mati vsem, ki hočejo spolniti njegovo voljo. S tem nastaja novo krščansko občestvo, kjer smo si med seboj bratje in sestre, ker nas Kristus ljubi kot brate in sestre. Vsakoletno obhajanje velikonočne skrivnosti pa je temelj in porok te resničnosti.

Lojze Šuštar
novi ljubljanski nadškof

Sedanji slovenski trenutek

Okrog Novega leta je zavel čez Jugoslavijo preplah. Spočeli so ga sovjetski vdor v Afganistan, Titovo nevarno obolenje in težka gospodarska kriza. Ljudje na krmilu države so se prestrašili zunanjih in notranjih sunkov in bilo je treba ukrepati.

Med drugim so se odločili navznotraj za politiko ponujene roke Cerkvam, posebno rimsko-katoliški. Tej odločitvi je botrovalo prepričanje, da združuje ta po nekaterih republikah nad 80% občanov, kar pomeni osemkrat več kot KP.

Znak za to režimsko obrnitev k Cerkvi je dal hrvaški komunistični prvak Bakarić. Pred kratkih je povedal: „Brezboštvo je gibanje preteklega stoletja. Čerkve ni moč odpraviti, ker ta živi v glavah ljudi. Zato se je nesmiselno in nespametno, proti Cerkvi kot verski ustanovi bojevati.“

V Sloveniji je to spodbudo prevzel Ribičič. Sredi januarja je kot predsednik RK SZDL Slovenije povabil na pogovor slovenskega metropolita Pogačnika in govorilo se je o „medsebojnem zaupanju, spoštovanju in zavzetosti z obeh strani“, namreč med socialistično samoupravno družbo in rimskokatoliško Cerkvijo.

Ta taktika se je kasneje prenesla tudi na nižje plasti: po raz-

nih občinah so klicali duhovnike k pogovoru na krajevno skupnost, kjer se je razpravljalo o vseh treh ujmah zelo odkrito; povsod so duhovnike nagovarjali, naj bi pomagali v tej zmedi, da bi ljudje ohranili mirno kri.

Skratka: v slovenskem prostoru je spet nastalo stanje, kakršno je bilo ob začetku zadnje vojne, ko je KPS potrebovala za izvedbo revolucije kristjane. V ta namen je takrat ustanovila OF. Po koncu vojne je kristjane odslovila po pravilu „Zamorec je delo opravil, zamorec lahko gre!“, kakor je splošno znano.

Da so časi OF spet tu, je nedvoumno povedal sam Ribičič: „Najnovejše zaostritve na mednarodnem prizorišču nas opozarjajo, da moramo še odločneje nasloniti vse obrambne priprave na široke ljudske množice, na fronto vseh naprednih sil, kot smo jih nekoč združili v protimperialistično in protifašistično OF“ (na seji CK KSK, 9. jan.).

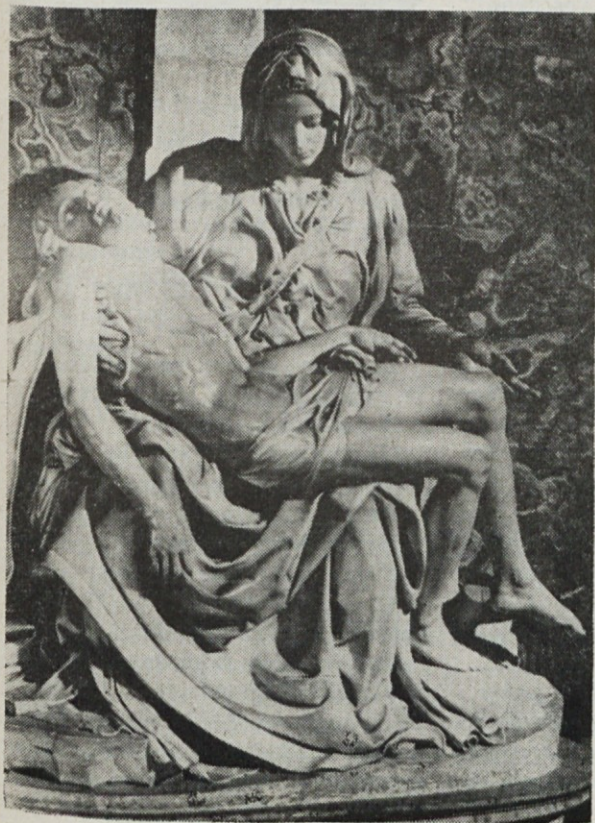
V težki krizi je režim ponovno zasnužil kristjane, naj mu pomagajo gasiti hišo, ker sami temu niso več kos. Ali naj kristjani to store? Ali to sploh smejo storiti?

Učitelji katoliškega npravstvenega nauka bi pomoč, za katero so bili kristjani zaprošeni, opisali takole: gre za dejanje z dve-

ma nasprotnima učinkoma; na eni strani za odvrnitev sovjetske nevarnosti, na drugi za ohranjanje nedemokratske družbene ureditve v Sloveniji. Takšno dejanje je v vesti dopustno, če ima človek zanj važen razlog. Tako je npr. pred nekaj leti na Poljskem kardinal Wyszyński branil pred stavkajočimi delavci šefa vlade in partije Gierka, ker bi nadaljevanje stavke utegnilo priklicati v deželo Sovjete.

Če se slovenski kristjani danes

odločijo za začasno pomoč režimu, dokler ne bo nevarnost neposrednega sovjetskega vstopa mimo, potem ne bi smeli storiti tega s podpisom praznega papirja, pač naj bi po načelu daj-dam kot nasprotno „uslugó“ odločno zahtevali svoje pravice, npr. pripustitev vernikov v vse službe v družbi, prenehanje vsiljevanja brezboštva po šolah, dostop Cerkve do dnevnega časopisa, radia in TV, itd. Ena šola OF je dovolj! (Naša luč, 1980/3)

Michelangelova
Mati božja
z mrtvim Sinom
v noročju
v vatikanski
baziliki

Velikonočni teden

VELIKI PONEDELJEK

Človek nosi v sebi pekel in nebo.

Véliki teden se ob Kristusu srečavata Juda in Marija Magdale-na. Eden drvi v prepad, druga v odrešenje — svetost.

Bil je odbran, da bo v zboru apostolov, a „šel je ven in se obesil“. „In padel je na svoj obraz in razlil se mu je ves drob!“

Razvalina!

Žena s ceste pa stoji na Kalvariji ob križu in prva ponese v svet največjo skrivnost: Kristus je vstal.

Kakšen misterij je človek. ...

Kakšna skrivnost je rojstvo enega samega otroka. Večno bo živel, a kdo ve prerokovati njegovo usodo?

V svojih rokah jo drži vsakdo izmed nas.

Noben poklic ne da neizbrisnega pečata svetosti. V vsakem si jo je treba priboriti: s krvavimi žulji, na spokornih kolenih.

Rojenih svetnikov ni.

Ni druge poti: z osebno skrivnostjo in osebno bolečino je treba iti pod križ.

VELIKI TOREK

Petrova iskrena duša!

Zatajil je Kristusa. Prej je ponošno prisegal: če te vsi zapuste, jaz te ne bom. Kakšen siromak je človek!

A šel je „ven in se bridko zjokal“. Tršat mož, razbičan od vetrov na galilejskem morju — je jokal.

Bil je slab. A kako je ljubil!

Še enkrat ga je pretreslo in je zajokal: ko je bil tretjič vprašan: ali me ljubiš? Že potem po vstajenju.

Gospod, ti ves vse. Ti veš, da te ljubim.

Bi lahko ta trenutek to besedo ponovil jaz?

Iskreno?

Iz dna duše?

Véliki teden je. Ne morem mimo tega vprašanja, pa naj me je groza osebne šibkosti.

Ali me ljubiš?!

VELIKA SREDA

Desni razbojnik.

Bil je v resnici razbojnik. To je sam odkrito priznal. Javno.

A kakšna veličina!

Gospod, spomni se me!

Še danes boš z menoj v raj.

Prva kanonizacija in edina, ki jo je izrekel Kristus sam.

Torej še ni vse izgubljeno, četudi sem „razbojnik“. Misterij krivde in misterij milosti.

Luč in tema se mešata v človekovi duši. Vedno je še toliko luči, da je možna pot do svetosti. Vedno, do zadnjega diha je toliko teme, da je možna pot v pogubo.

Da je treba moliti za srečno

Velikoduhovniška molitev — za slovo — a ne samo njim — vsem rodovom — do sodnega dne.

In potem: to je moje Telo, to je moja Kri.

Nikdar doumeta skrivnost. Naj jo teologi še tako bistroumno razlagajo, ostane skrivnost.

A to je dovolj. Tukaj je v novem načinu razdajanja svoje ljubezni, in to samo zato, da bi imel življenje — jaz.

To noč naj bi adorirali.

Kdaj bo človeštvo moglo reči za vse to dostojni — hvala?

Gospod: ta večer meni preostane samo molk.

VELIKI PETEK

Groza vélikega petka.

Daritveni nož je razklal Kristusovo človeško in božjo naravo do takih globočin, da je zadonel v svet krik: Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil.

Tako silnega krika zemlja še ni slišala. Donel bo do sodnega dne.

Višek trpljenja ni v skelečih ranah.

Strahota je v popolnem osamljenju. Sem ne seže niti ljubezen Matere Marije ne božanstvo druge božje Osebe.

V tej gluhi osamljenosti, na robu nebes in pekla, je bila dovršena daritev Boga — človeka.

Človeški rod je odrešen.

Učenec ne more biti nad Učiteljem. Morda so nekaj tega doživeli veliki svetniki. Pravijo: „poslednji udarec milosti“.

zadnjo uro, ni bila le navada naših mamic, mora biti naša nujna potreba.

Naj še toliko mislimo, da ni modro govoriti o peklu, gre končno vendarle zares.

Gre zame in zate.

Obema želim tolažbo desnega razbojnika.

VELIKI ČETRTEK

Dan je prepoln drhtenja, prepoln notranje napetosti in prepoln božje ljubezni. Zato je Cerkev vsebino vélikega četrтка razdelila na več praznikov.

Ker jih je ljubil do konca...

Posebno pri Janezu, ki je še starček nosil v sebi vso skrivnost tega večera, je čutiti v vsaki besedi, kako podrhteva Kristusov glas, ko jim dopoveduje svoje najbolj srčne želje.

Ne vemo, kaj nas čaka.

Skrivnost vélikega petka v vsej njegovi kruti realnosti in v vsej veličini ne bo nihče izmed nas doživel tako, kot jo je doživel Kristus.

Noben puščavnik še ni odšel tako daleč v samoto, nihče ni umiral v tako globoki razdvojenosti.

In končno: saj so le besede, ki bedno izražajo slutnjo.

Ostane skrivnost — in moj svetí molk.

VELIKA SOBOTA

Molk — po prestani orgiji trpljenja in smrti.

Molk — ob razsulu vseh zemskih načrtov, ki so jih nosili v svojih srcih tudi apostoli.

Molk — v pričakovanju nečesa velikega, kar zmore samo Bog.

Dan brez bogoslužnega opravila — tudi tu molk.

Gospod, nauči me molčati v trpljenju!

Gospod, nauči me molčati v neuspehih!

Gospod, nauči me molčati, ko mi bodo z obrekovanjem vzeli dobro ime!

Gospod, nauči me molčati v čakanju!

Trpeti, molčati, ljubiti...

Naj bo odslej vse ena sama vélika sobota!

Ti veš za dan in uro, ko se tudi meni razodene poveličanje na pragu moje večnosti.

To je dovolj!

VELIKA NOČ

Skozi mesta in vasi, po vseh poteh in stezah, prek polj, v šumenju gozdov velika noč poje...

Poezija.

Je le praznik bleščečih spominov?!

Na tem mogočnem stebru stoji vsa naša vera: Kristus je vstal!

Morda so učenjaki, morda so prebrali nešteto knjig o vstajenju in o mrtvem Bogu in praznem grobu pišejo na dolgo in široko.

Preprosta žena je povedala dovolj: moj Gospod živi!

To je dan, ki ga je naredil Gospod: praznik moje vere, praznik moje moči, praznik silnega upanja, da zmoremo nositi težo življenja brez obupa.

Vse postne stiske življenja osvetljuje ta resnica.

Stržen našega poguma je to poslednje pričakovanje: vstali bomo tudi mi. Poslednje veliko presenečenje, ko bo Bog obrnil zadnjo stran človeške zgodovine.

Mi smo vstajenski ljudje.

Moj Gospod živi!

Živel bom tudi jaz! Čaka me moj prvorojeni brat — vstali Kristus.

Aleluja!

VELIKONOČNI PONEDELJEK

Ostani z nama, ker se večerí!

Ganljiva prošnja učencev iz Emavsa.

Saj je nam vsem obljubil: jaz ostanem z vami vse dni: do kon-

ca sveta.

A pridejo dnevi, ko je treba za to prositi. Smo šele na romanju skozi svoje „postne dni“.

Kadar telo gori v skušnjavi: ostani z mano!

Kadar sem strt in obupan: ostani z mano!

Kadar me razdeja dvom: ostani z mano!

Kadar ne vem ne kod ne kam, ostani z mano!

In današnja Cerkev v notranjih in zunanjih viharjih, kaj ni čas, da v enem zboru prosimo: ostani z nami!

Vstali Kristus, vse dni — posebno v težkih urah — še posebej ob naši smrtni uri: ostani z nami!

Franc Sodja

Velika noč

Obredi velikega tedna v cerkvi naj bodo tesno spojeni z življenjem v družini. Otrok, ki bo prišel od blagoslova butar v cerkvi, naj sadeže, ki jih ima na butari, razdeli med reveže, bolnike in osamljene. Ves teden naj vlada v družini spokorni duh. Zadnje tri dni velikega tedna naj vodijo starši tudi male otroke v cerkev. Na veliki petek naj otroci doma in v cerkvi poljubijo upodobljenega Jezusa, pribitega na križ. Prav tako tudi na veliko soboto. Na veliko soboto naj otro-

ci sodelujejo pri pripravljanju velikonočnih jedil.

Otroci, stari nad tri leta, bodo z zanimanjem poslušali razlago pomena jedil. Lahko jo izvedemo v obliki molitve. Primer: „Rdeči pirhi nas spominjajo na tvojo kri, ki si jo za nas prelival, dobri Jezus.“ Vedno odgovore: „Hvala ti, dobri Jezus!“ „Korenine hrena nas spominjajo na ostre žeblje, s katerimi si bil za nas pribit na križ, dobri Jezus! Beli kruh nas spominja na tvoje telo, ki si ga za nas daroval, dobri Je-

zus! Gnjat nas spominja na tvoje razbičano telo, dobri Jezus! Klobase nas spominjajo na vrvi, s katerimi si bil povezan, dobri Jezus! Pomaranče nas spominjajo na gobo, s katero so ti za nas ponudili grenkega kisa, dobri Jezus! Bonboni nas spominjajo na kamenje, ki so ga za nas na te metali, dobri Jezus! Slane palčke nas spominjajo na biče, s katerimi si za nas bičan bil, dobri Jezus! Potica nas spominja na bodočo krono, s katero si za nas s trnjem kronan bil, dobri Jezus! Vsa ta jedila polagamo v košaro (jerbas), ki nas spominja groba, v katerega si bil za nas položen, dobri Jezus! Pokrijemo jih s prtičem, ki nas spominja prta, v katerega si bil za nas v grobu povit, dokler nisi za nas od mrtvih vstal in nam prinesel največjega veselja, dobri Jezus! Nesimo jedila k blagoslovu v cerkev, ki nas spominja, da si za nas od mrtvih vstal in nam podelil čudovite darove, dobri Jezus!“ Otroci naj prisostvujejo blagoslovitvi velikonočnih jedil v cerkvi. Naj še tako moledujejo, blagoslovljenih velikonočnih jedil ne uživajmo pred vstajenjsko mašo!

To je dan, ki ga je naredil Gospod. Tudi mali otroci naj doživijo Kristusovo vstajenje! Stanovanjski prostor, v katerem se mu di družina čez dan, mora izžarevati slovesno in veselo razpoloženje. Ko na veliko soboto zvečer otroci odidejo spat, naj mati so-

bo olupša s svežimi zavesami, mizo pregrne z najlepšim prtom ter vso sobo okraši s cvetjem. Pred križ naj namesti okrašeno domačo velikonočno svečo, ki naj jo na velikonočno jutro tudi prižge. Na sredo mize naj postavi „velikonočni žegen“. Na veliko noč zjutraj naj zbudi otroke s pozdravom: „Danes je velika noč. Kristus je od mrtvih vstal. Aleluja!“ — Ta dan naj bodo otroci oblečeni v najlepše obleke, ki jih imajo. Skupaj s starši naj opravijo v okrašeni sobi jutranjo molitev in to čim bolj slovesno — z velikonočno pesmijo, in nato odidejo skupaj k maši. Po vrnitvi iz cerkve naj bi oče jemal blagoslovljena velikonočna jedila iz košare, mati naj bi jih delila. Pri tem naj vlada svečano razpoloženje. Velika noč naj bo dan poln veselja, velikonočnih običajev ter lepega in poštenega razvedrila.

Velikonočni čas lahko izrabimo, da damo stanovanjskim predmetom versko vsebino, tako na primer vratom, ki imajo odločilen pomen ob Jezusovem prikazovanju apostolom na veliko noč: Kristus rad prihaja skozi vrata tistih stanovanj, za katerimi prebivajo dobri ljudje; mizi, ki je družinski oltar: Jezus sedi pri njej in deli dobrote (učenca iz Emavs); stanovanjskemu prostoru, ki je — če v njem vlada mir in ljubezen — predokus nebes, kamor je odšel Jezus, da nam pripravi prostor, itd.

DRUŽINSKO BOGOSLUŽJE O VELIKI NOČI

Sami velikonočni prazniki so bogati na podobah. Zato tako kot o božiču tudi o veliki noči verjetno nismo v taki zadregi kot ob drugih prilikah. Vendar gre predvsem za to, da doma, v družinskem krogu, gojimo vidne znake vernosti in da jih skušamo doživljati res versko.

Posebno poskušajmo poglobiti smisel blagoslova jedil, ki je za mnoge še zadnji ostanek nekoga stika s cerkvenim občestvom. Naj bo za nas to znak resnične, tudi vidne pripadnosti Cerkvi. Obenem je prav, da posebej otrokom razložimo pomen tega blagoslova. Vse dobro prihaja od Boga. Tudi jedi, ki jih ne bi mogli pridelovati, ko Bog svojih darov ne bi položil v naravo in v nas.

Gre pa še za slikovitost, za simboliko blagoslovljenih jedi. „Otroci, rdeči pirhi so kot kaplje Jezusove krvi, za nas prelite. Poslikani pirhi pa so podoba Jezusovega groba, iz katerega je Kristus vstal, kot iz navidezno mrtvega jajca prikljuje v življenje piščanček.“ — „Potice in kruh nas spominjajo na Jezusovo zadnjo večerjo, kjer se je dal ljudem v jed pod podobo kruha in to zdaj dela pri vsaki maši.“ (Podobno rečemo za vino, če je bilo blagoslovljeno.) „Hren so kot žebliji, s katerimi so neusmiljeno pribili Jezusa na križ.“ —

„Meso nas spominja Kristusovega telesa, ki je trpelo in umrlo, a tretji dan vstalo.“

Prebrani odlomek iz evangelija o Jezusovem vstajenju, (najdemo ga ob koncu vseh štirih evangelijev), bo zelo primeren uvod v velikonočno slavlje. (Morda predvsem Mk 16, 9-14 ali Lk 24, 36-43), pa naj bo to pri zauživanju blagoslovljenih jedi na veliko soboto ali na samo veliko noč.

Tedaj bi se tudi lepo podala desetka rožnega venca: „Ki je od mrtvih vstal!“ s kakšno velikonočno pesmijo, saj jih precej znamo: „Jezus naš je vstal od mrtvih“ — „Zapoj veselo, o kristjan“ itd. Posebnega znanja besedila ne bo zahtevalo zlasti petje kakšne Aleluje, na primer „Glori, glori, aleluja“ iz črnske duhovne pesmi (Zapojmo bratje II, 5).

Lepo bo tudi, če v molitvi izrazimo velikonočne občutke: „Hvala ti, Gospod, da si premagal greh in smrt!“ — Bodi z nami, ko bomo uživali velikonočne jedi, ki vse govorijo o tebi!“

Tudi na veliko noč ne bi smeli pozabiti na obdarovanje takih, ki imajo manj kot mi. Pri tem pa gre predvsem za dar ljubezni ob kakšnem obisku bolnega, osamelega, poguma in tolažbe potrebnega.

E M A V S

Jeruzalem
in praznik v njem
sta jima dala
za na pot
eno samo
žalostno
misel:
na Jezusa
Križanega.

Oči
so trudne.
Ne prepoznajo
pomladi,
ko jima
iz vedrine
nad cvetjem in vodnjaki
govori,
ne prepoznajo Tujca,
ko ju pozdravi,
ko spregovori:
„O čem se menita,
da sta vsa temna,
žalostna?“

Pripovedujeta.
Besede o smrti,
grobu,
Njegovem telesu,
o angelih
so s plaho ljubeznijo
pretkana,
v rahlem upanju
predana
žalostinka.

In jima začne
odpirati Pismo:
„Mar ni Kristus
le takó
mogel v slavo?“

In bolj ko odpira
svete knjige,
bolj se jima
duh zazira
vase:
v nedoločen
moten
rdeč
ogenj.

In bolj ko jima
Pismo odpira,
bolj se jima
pogled odstira
na Njega samega,
na motno rdečo
Besedo
v dnu.

Pri prvih hišah
ga poprosita,
naj ostane:
„Glej, dan se je
nagnil,
temni
se že.“
In vstopi,
sede z njima k mizi,
vzame kruh,
ga blagoslovi,
ga razlomi,
ga položi
na njune dlaní.
In odpro
se jima oči
in Ga
prepoznata.

Na obličje
Mu pada
zamolkla rdečina
iz njunega dna,
v njuni globini

pa se v rdečini
Njegov obraz
zalesketa.

Ko se vanj,
v svoje dno
zastrmita,
nič ne začutita,
da Ga ni več
za mizo,

da se je spet
umaknil
v svoj prozorni
breztežni svet,
kjer ni noči,
kjer se dan
nikdar ne nagne,
kjer se nikdar
ne večerí.

Vladimir Truhlar

Odvaljeni kamen

„Barabbas,“ ga je poklical nekdo, ko je sestopil vrsto stopnic in se znašel na ulici.

Negiben v razcefranih sandalih je blisnil s pogledom čez praznino, tlakovano z velikimi zelenimi kvadri. Žive duše ni bilo nikjer v tistem strupenkastem pomladnem trepetu: niti enega izmed tistih neštetihih oslov, ki so za praznike zasmrajali mesto. Kdo ga je bil torej poklical Barabbas? Prav nikogar ni bilo, ko da je bil tisti konec mesta izsrkan. Je bilo torej treba še prisluhov po vsem, kar mu je bilo tisto blazno jutro prineslo? Tisti petek, ko da se je vzel iz sanj?

Vrgel je najprej en sandal in potem še drugega, ko da se prepušča samo nagonu svojih nog.

Niso ga bili izpustili skozi glavni vhod.

Lahko tudi s svobodo ne veš kaj početi.

Spominjal se ga je, saj so ga svoj čas pripeljali noter prav tam: kakor da se je tam Antonija, tista trdnjava z ženskim imenom, odpirala v mrakobno čeljust. Tako je znal zidati Rim: geometrično rezano kamenje, vrženo v en sam obok brez konca. In spodaj špalir legionarjev, da si napasejo oči nad zverino v sandalih, ki jo je cesarska pravica imela naposled v pesti.

Hodnik, skozi katerega je zdaj prišel na ulico, je bil bolj podoben kloaki: ista geometrija rezanih kubov je segala tudi tja v prizemlje, samo da je bil hodnik komaj za moža visok. Skozenj je moral pred ječarjem: ta, hrust izpod Kavkaza, se je gotovo moral sklanjati, da ni butal ob obok. Ni ga sicer pahnili čez prag, ko mu je odprl. Vse se je bilo odvilo v nekakšni obzirnosti, med njim in tistim brkačem s ključi. A ko so vlažna vrata tlesknila za

njim, mu je bilo, ko da ga je nekaj izpljunilo.

Tako mu je prvi spregovoril šele tlak, po katerem je zdaj stopal. Ozadje trdnjave je tukaj padalo na ulico v eni sami goli navpičnici, kar je dajalo tistemu kotu posebno odmevnost. Je mar spadalo tudi to k pravici, da je kaznjencu s tistim odmevom kakor z mementom oznamenovala njegovo vrnitev med žive?

Živi deček, ki je stekel po ulici, poganjajoč s palico obroč. Končno nekaj, kar je razgnalo tisto tesnobo iz kamnov. Tedaj se je Barabbas spomnil, da drži v roki samo svoj jagnečji telovnik. Pozabil je bil torej zahtevati od ječarja culo. To je bila prav tista cula, ki si jo je bil dal za vzglavje tisto noč, ko so ga presenetili v votlini na obali med Jafo in Biblosom. Mogoče so ga moške postavbe obdelali s pestmi prav zato, ker jih je tista cula razočarala: s tem, kar so našli v njej, so si komaj mogli privoščiti vedro vina. A naj je bila tista cula tudi prazna, je bila to le stvar iz dobre kozje kože, ki mu jo je bila dala mati nekoč.

Natvezel ji je bil, da pojde delat v rudnik na Sinaju. Mati mu je takrat rekla, da mu bo cula za silo rabila tudi za meh. Blagoslovila ga je, on pa je za vasjo obrnil v smeri proti votlinam. Nato je začelo iti z njim navzdol, dokler ni prefekt v mestu razpisal neke tiralice: za njegovo glavo je šlo. Takrat je

moral bežati kakor preganjana zver, nikar da bi mislil na mater. A rado se zgodi prav tisto, na kar sploh ne misliš. Prav takrat je umrla mati, ko je najmanj mislil nanjo, potikajoč se od votline do votline, živeč samo od fig na polju. Tedaj se je mislil lotiti popotnika, mož je bil iz njegovih krajev, on mu je povedal o materini smrti. Pustil ga je naprej in se šel najest fig. A ko je potem spet vzdignil tisto materino culo, se mu je zazdelo, ko da je bila polna kamenja, tako neznansko težka je bila. Pa je bilo v njej le nekaj bodal.

Moral je nazaj ponjo.

Otrok je bil zginil za obročem, nad kvadri je spet tiho zastrupenelo od predpomladi, val obupa ga je prevzel.

Saj mogoče sploh ni bilo res, da so ga izpustili. Njega, Barabbasa, po vsem, kar je bil imperiju nakuhal? Kaj pa, če je bilo vse samo okrutna šala na njegov račun, pa ga čakajo tamle za vogalom? A četudi je bilo res —

Vrnil se je, pobral nekaj stopnic in potegnil za zvonec.

Ječarja navadno niso klicali od tiste strani, pa je čez čas le prišel in odprl, da je buhnilo kakor iz jame.

„Kaj, se ti hoče nazaj? Kar naprej bi hotel živeti na račun imperija? Najprej ubij koga, potem pa se vrni!“

In že je segel po vratih, da mu jih ploskne pred nos.

Njegova cula je bila, vlaga jo je bila iznakazila, notri je še dotipal glavnik iz pušpana.

„Če ima človek kar noro srečo, kaj,“ je začel ječar, ko sta spet šla po hodniku. „Tri jih spihneš, namesto tebe pa stopi na križ nekdo drug! Pa še nedolžen povrhu, kakor pravijo!“

„O meni se je govorilo, da sem jih ubil trikrat toliko!“ je stisnil Barabbas skozi zobe.

„Tisti Galilejec?“ se je zdaj obrnil ječar. „Pa menda ne misliš resno, Davidov sin?“

Obstala sta tam, kjer je bil hodnik najbolj v temi, nekako na sredi med dvojnimi svetlikanjem na konceh.

„Ko naju je prefekt prejle pokazal na Litostratu, se množica zame sploh zmenila ni,“ je rekel Barabbas.

„Samo Galilejca je imela v železcu, kaj?“

„Samo njega so hoteli, da ga križajo.“

„Skit sem, da veš, pa se na ves ta judovski direndaj požvižgam. Toliko pa ti rečem: to je bila takšna zamenjava, da se lahko danes na ta račun napiješ, kakor se nisi nikoli!“

„Za takšno srečo se moraš pač na poseben način roditi,“ je potem dodal, ko je potegnil zapah.

„Za kaj so ga pravzaprav?“ je vprašal Barabbas z nogo čez prag.

„Ti se kar nič preveč ne vti-kaj v to, zakaj neki bo nekdo drug visel namesto tebe.“

„Svoje cule nisem dobil nazaj.“

„Kaj, poklicnega orodja nimaš kam spravljati?“

„Od matere jo imam, pa še dobra koža je.“

„No, če se res nisi dovolj navohal Antonije...“

Bil je surovina, tisti Kavkazec, ustregel pa le je. Pustil ga je za sabo, ko da gre samo za pozabljeno culo. So ga potemtakem res izpustili? Tri nomade ubiješ med Jafo in Biblisom, eno celo zimo čakaš na križanje v Antoniji, potem pa pride neki fantastičen petek in si svoboden.

„Je to tvoje?“ mu je ječar pomolil pod nos nekaj kakor gmoto iz plesni.

„Kolikor more razbojnik zastopiti, se je za Mesijo razglašal.“

„Pa ne boš rekel, da je to isto kakor čakati z bodalom ljudi na karavanski cesti!“

„Pa bi še njega izpustili, če so že mene!“

„To je že lepo, da te je ta hiša naredila človekoljuba,“ je rekel ječar in ga hotel poriniti čez prag.

„Kaj ga potemtakem res mislijo spraviti na križ?“

„Zakaj pa je ta konec mesta omrtvel?“ je rekel ječar. „Drhal se je pač vsula na ulico, ki je za njen okus. Kam pa naj ga dajo, če ne na križ?“

Barabbas je bil že na ulici, ko se je ječar spet pojavil med podboji, pozvanjajoč s šopom ključev ob kolenu.

„Za takšne, kakor si ti, pa ne bi rekel, da bi bilo zanje najbolj zdravo, da se sučejo okrog kakšnih vešal,“ ga je posvaril.

Nekaj časa je gledal za človekom, ki ga je bil izpustil. Nekaj kriminalnega je bilo samo v tem, kako je stopal, tisti v srajčki rojeni bandit, z nekakšnimi zavratnimi zamahi stegen. A sicer je bil to kar nekam kmetavzarsko pošten obraz. Videl je še, kako je Barabbas sredi ulice odložil čulo, da je vrgel nase telovnik. Svoboda ga je očividno mrazila. Sledil mu je z očmi, dokler ni izginil za ovinkom trdnjave.

Ko bi Barabbas ne bil imel za sabo tistega jutra, se zdaj ne bi bil spraševal, kam. Kje je že bil

kdaj bandit brez ljubice, da si je sproti lečil rane v njenem toplem brlogu? Tudi sam jo je imel. K Benoniji bi bil stekel, ko ne bi bilo za njim, kar je bilo.

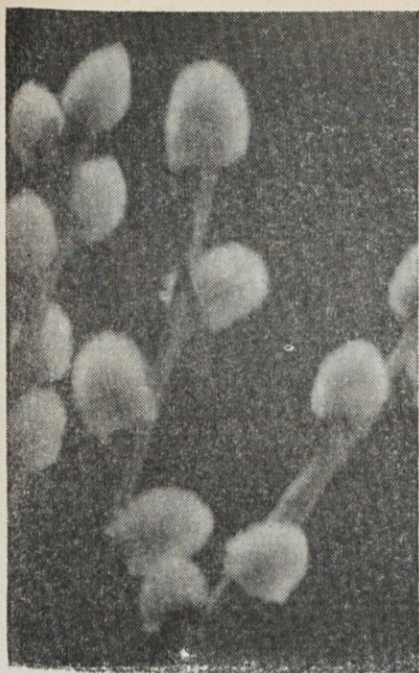
Za tiste, ki so gnili v podzemlju Antonije, je velika noč pomenila samo eno: možnost, da prefekt enega izmed njih osvobodi. Rim je naposled lahko naklonil Judom to milost enkrat na leto. Pomlad je bila še daleč za Mrtvim morjem, ko jih je tista velika noč začela vrtati, da so po cele dneve ugibali, stavili, se prerekali. On, Barabbas, je ostajal izven tistih vročehrvnih debat. Kdor jih je imel na vesti tri kakor on, je lahko samo nemo opazoval tisto ugibanje, kdo bo izbranec. Ranitve, ropi, poskusi umora: otročarije, ob katerih so se tovariši lahko vdajali prividu. On je sedel ob strani in kvečjemu delil kamenčke za stavo. On, Barabbas, bi samo gnil naprej, če mu je bilo sploh usojeno, da ubeži križu.

Zato je temnica enostavno onemela, ko je ječar poklical prav njega, naj gre za njim.

Niti preklinjati niso mogli tovariši, tako jih je izbira prese-netila.

Vse ostalo se je potem odvilo kakor v divji sanji, kjer bi se mešale stopnice, škrlat, morje glav.

Vrsta prehodov v tistem uljnaku iz geometričnih kamnov, Litostratos v svetlobi pomladi, pod njim morje dvignjenih pesti,

tam proti vzhodu oblaki kakor brodovje iz volne.

In sredi vse tiste napetosti prefekt, Rimljan z začenjajočo se plešo, pol zleknjen v svojih škrlatno obrobljenih gubah, z izrazom nekakšnega plemenitaškega studa.

Pod njim, čisto na robu Litostrata, nekaj kakor strašilo proti ptičem, ki bi ga bil polil z vedrom krvi. Ječar ga je postavil vstric tistemu, kar ni moglo biti človek: a ko je obstal, je opazil, da je bilo strašilo živo. Bil je moški, mlajši od njega. Ko mu je stopil vstric, je celo nakazal obrat, z glavo: pogledal ga je,

Niti Benonija ni znala tako pogledati, kadar je bila vsa od ljubezni. Pogled, od katerega zbolíš.

Tako sta bila zdaj tam dva, čisto na robu Litostrata sta stala, kakor dva kipa na bregu grozečega morja. To, da se je mlademu razmesarjenemu moškemu pridružil še on, Barabbas, je namreč množico spodaj le še bolj podžgalo. Plima pesti jima je vzvalovala čisto do nog.

Rad bi bil vprašal neznanca, kaj ga je bilo pripeljalo pred tisti pekel. Dobro je namreč čutil, da množica ni imela proti njemu, Barabbasu, nič: vsi pljunki izpod roba so namreč slej ko prej merili v onega. To mu je bilo že jasno, da človek s takimi očmi ne more prežati na potnike na na karavanski cesti. Kaj je bilo torej hujšega od ubijanja, da si je nakopal bes množice?

Potem ko sta stala nekaj časa ramo ob rami, kakor ponujena v plen rjoventu tam spodaj, je od zadaj pristopil k njima legionar, da ju je razmaknil. Ob tem je množica utihnila, ko da hoče zajeti sapo za nov izbruh.

Zajetno telo, ki se razmaje v poveljniški korak, ob plahutanju toge, dokler ne zadela praznine med njima z vonjem po skopanjem.

„Dva človeka imate zdaj tukaj: Jezusa iz Nazareta, ki se razglašal za Mesijo, in Barabbasa iz Biblosa, ki ima za sabo trojni umor.“

„Izbiro nam vsiljuješ?“ je zav-

pil starec z obrazom kakor uvel meh.

„Kdo med njima je vrednejši velikonočne oprostitev, o tem lahko dvomite samo vi. Do izbire pa imate pravico!“

“Barabbas na svobodo!“ se je oglasil en sam grom. Bilo je, ko da je prekašal vsoto vseh tistih grl. Ko da se je vanj vključilo mesto, svet.

Svoboda, ob kateri je mogel le tja, kamor je šel. V že manj omrtveli ulici je nekaj oslov potapljal gobce v vreče, ki so jim bile privezane za vrat. Znašel se je sredi odpadkov trga pred Litostratom: nekakšno razdejano vzdušje je bilo ostalo tam za množico. Tudi ploščad tam gori je bila zdaj prazna, kameniti prestol je spet zijal gol, brez vsega tistega škrlata, v katerega so ga bili oblazinili. Tudi trinožnika z umivalnikom ni bilo več, kjer si je bil Rimljan izmil svojo odgovornost. Vse do tistega hipa Barabbas nikakor ni mogel verjeti, da se bo prefekt dal ugnati množici: vse dotlej je bil odločno za Galilejca. Tedaj pa je množica zavpila: „Tiberiju te ovadimo!“ Ob sami omembi cesarja je prefekt za celo skalo znižal glas. Zdaj je šlo za nekaj, ob čemer sta bila oba, Galilejec in Barabbas, brez pomena: za njegovo kariero je šlo. Vsa prejšnja samozavest se mu je začela izpiskavati kakor odčepljen meh. Kar kmalu se je potem začelo tisto z umivalnikom in z brisačo. In

zdaj bi moral on, Barabbas, iz hvaležnosti do tistega cesarja pojesti novce z njegovo glavo, ko bi bila kaj tista njegova svoboda.

Nepojmljiva svoboda, da ga je kakor škripčevje vleklo nekam, kamor ni hotel. Ne k Benoniji, ampak tja v uličico, po kateri je bil šel sprevod. Vse je bilo še v zraku: krvavi madeži, s katerimi je bil obsojenec odtisnil na tlak svoje padce, še niso bili shojeni: kramarji so spet drsali na pločnike štante, s katerimi so se bili umaknili v štacune. Tam više je bila že razpršena gruča, v katero se je cefral konec sprevoda. Barabbas se ji je prilepil, uličica se je komaj opazno dvigala, tam od spredaj mu je prihajalo na uho nekakšno gonjaško vpitje. Grlo uličice se je zadelalo, preden se je sprevod razlil po komaj vzbokli goličavi.

Na Lobanji so bili, a on je bil preveč iz sebe, da bi se približal. Saj je lahko že tam, kjer je stal, razločno štel udarce kladiva na žebelj. Potem je lahko prav tako razločno slišal sporazumevanje tistih, ki so z vrvmi pomagali križu, da je po nekaj zamahih obstal navpično v luknji. Tako mu je bilo, ko da je zagledal neki fantastični jambor, ki se je zravnal na tisto nebo kakor pred nevihto.

Ob nekakšni mlaki je bil obstal, ki ni bila od dežja, ampak od talne vode. Sklonil se je nad njo: a komaj se je dotaknil z jezikom, je spet vstal, če je

oni drugi tam umiral namesto njega, je lahko tudi on pustil svoj goltanec na suhem za nekaj ur. Obenem ga je začelo nekaj lomiti, kakor kadar moraš nekaj nepremagljivo cefrati. In kleče na enem kolenu, s koncem očesa na tistem krvavem jadru tam sredi gneče, je razvlekel culo iz gmote, v katero je bila splesnela. Nato je pokleknil še z drugim kolenom in jo začel drgniti v mlaki. To je bila kakor neka blazna žehta, v kar ga je gnalo, čimbolj je pogledoval tja, kjer je oni umiral. A naj so se mu tudi kolena okrvavila, ni mogel nehati — kljub razdalji je lahko opazoval posledice križanja na Galilejcu. Več ali manj je vedel, kaj naredi tisti rimski način justifikiranja iz človeka, kako mu po kakšni uri visenja ves prsni koš nekako izskoči iz reber, da je videti kakor izboklo okno. A zdaj je videl tisto na svojem

dvojniku in pogled je bil takšen, da bi si celo roke najraje okrvavil od drgnjenja, ves bi se izdrgnil tja nazaj do rojstva.

Dolgo je šlo tako, ko je pogledoval in drgnil, dolgo je trajala tista blaznost. Prav do takrat, ko se je v temo, ki se je nagostila kakor na noč, razdonel klic: to je bilo prvič in zadnjič, da je obsojenec tako zaklical. Tedaj je Barabbas opazil, da je drgnil na suhem: voda se mu je bila raztekla v razpoko, od katere se je tedaj razklal hrib od sunka. Kakor potres je bilo, od katerega zemlja skoči iz tečajev in potem pade spet vanje.

Preplah, ki je zajel že napol izpraznjeno Lobanjo, je vrgel pokonci tudi njega. Začel je bežati, kamor so bežali vsi. Kar je ostalo od cule, je pustil ob mlaki, in se spustil dol po uličici.

„Benonija, ti?“

Tisti petek je bil preveč nor, da bi bil mogel kar tako k nji. Gnil mostovž, potem čumnata, sredi nje Benonija, oaza iz las in lakti, kjer si si lahko zalizal svoje rane. Ničvrednica, a ničvrednica s srcem, pri kateri je tudi banditu odleglo. In zdaj je bila Benonija tu, z nekakšno kanglo je bežala in si dvigala krilo, da je ne bi spodneslo čez stopnice.

Zvlekla sta se pod napušč, tista neznanska polnoč je še trajala, tudi listje v tamariski je venelo kakor ob mrku, a potresni sunki so pešali.

„Samo da potres ponehava,“ je rekla Benonija.

„Si bila tudi ti tam?“ je rekel Barabbas.

„Menda veš, kdo bi bil moral viseti namesto Galilejca?“

Barabbas ni rekel nič, v tamarisko se je zagledal, v tisto listje v mrku.

„Prerok, ki ni imel žal besede niti proti nam! Na Litostratos sem gledala takrat, ko je prefekt dal prednost tebi. Saj veš, da sem bila vsa srečna zaradi tega, ampak vendar! Ko bi te bili zamenjali s komer koli drugim, ne z njim, s prerokom, ki je eni od naših pustil, da mu je noge umivala! Nekaj je leglo name, da niti za kosilo si nisem mogla skuhati. Pogasila sem ogenj in šla. Tole kanglico s kisom sem vzela s seboj, da bi mu za žejo vode nakisala. Pa sploh ni hotel pokusiti niti kaplje. Moj Bog, da se je moralo to prav nama zgoditi! Kaj pa si ves krvav v dlani in kolena Daj, da te vsaj odrgnem!“

Toda Barabbas ni hotel.

„Raje mi boš dala jesti kaj,“ je rekel in sta šla.

Kdove, če je tisto noč šel kdo v mestu spat pozneje od njiju dveh. Benonija je morala nekajkrat doliti oljenko, toliko je bilo vsega, kar sta si imela povedati. Vrhu vsega sta imela za sabo še tisti neverjetni petek, ki se je po vsakem daljšem premolku zmeraj znova vračal med njiju. Saj je bilo sonce popoldne spet zasijalo

in zemlja se je bila umirila, a kakor če ti pade na tla broneno torilo. Šlo je že proti dnevni, ko sta legla na slamnjači.

Zaspali ni mogel ne eden ne drugi. Naposled, ko da se je nekaj sesulo, je udaril petelin: torej je svet trajal dalje! To ju je spet oživilo, da sta klepetala naprej.

„Veš, da je tisti prerok rekel, da bo samo tri dni v grobu?“ je rekla Benonija na koncu.

„In po tistih treh dneh, ko bo v grobu?“ je rekel Barabbas, ko mu je šlo čez noge kakor kurja polt: sonce je bilo otemnelo in tamariske ovenele, vse je bilo možno na svetu.

„Da bo potem vstal od mrtvih in spet živel, je rekel,“ je pristavila Benonija.

Saj sta tudi onadva obvisela v nekakšnem brnenju. V istem brlogu sta bila, v katerem se je bila nekoč spletna njuna blodna ljubezen. Po istem mostovžu sta prihajala tja, kjer so deske gnile v mah. Isti borni Benonijini lonci so viseli na vlažnem v zidu. In vendar ni bilo več isto: ko da je še vse odbrnevalo.

Naslednji dan se kar nista vedela kam dati. Spala sta prav tako slabo: nekje sredi noči sta oba šla na mostovž, nad mestom so bila že pomladna ozvezdja, v zraku ni še nič dišalo, a vendar te je od njegove svežine dražilo kakor od kvasa. Benonija je šla v mesto za mlekom, še preden se je zdanilo. Potem je Barabbas

zaslišal, kako je mostovž zacmokal, ko je stekla čezenj.

„H grobu teciva!“ mu je zaklicala z vrat, pa spet izginila.

Barabbasa je vrglo pokonci, da je stekel tudi sam, potem ko je vrgel nekaj nase. Nekaj časa je tekel samo toliko, da ni izgubil Benonije z oči, ko da se je pustil samo vleči od nje. Toda v predmestju so bili ljudje, ki so se že vračali od nekod, z razprtimi rokami so tekli in klicali samo: „Vstal!“ Potem je bila tista lesa, ki se je pol pohojena zvrčala v travo. Pri lesi je bila Benonija še zmerom prva, ki je šinila na vrt, s prazno kanglico od mleka v roki. Toda takrat

se je Barabbas zagnal, na grivini jo je moral prehiteti, s steze je moral naravnost med oljke, tudi če je kje bilo treba s prsmi predreti tisto listje, ki je že bilo vse od sonca na eno stran. Tako nepojmljiva je bila tista mlada svetloba v oljkah, da se je moral zagnati skozenjo. Sonce, ki se je dvigalo nad vzhodno puščavo, mu je zdaj sijalo ploskoma v hrbet in metalo njegovo senco naravnost predenj. Toda Barabbas je tekel brez vsake misli, čez nekaj je tekel, kar ni vedel, ali je bila slana ali nekakšno čudežno žarenje v travi, in bil prvi pri grobu z odvaljenim kamnom.

Alojz Rebula

VELIKA NOČ JE PRI NAŠEM KANALU

Ena sama stara češnja spet cveti.

Čisto tiho, skoraj sramežljivo tli
v kanal.

Kakor da bi s prsta si hotela sneti
v mavrico nebes, morja, in dalj razgret
opal.

Ne zardevaj, bele češnje krhki cvet!

Ne le ti, ves svet je razodet
v srcé.

Jezus vstal je z groba! Smrt ni zadnja mera.

Up ljubezni se smehlja skoz cvet večera,
ko gre.

Veter valovanj prevede zlog na zlog
v jezik češnje, razprostrte vdanih rok
ves dan.

Jezus vstal je, večni dih ljubezni moje!

Svet je nov in luč obnavlja mu ovoje
od ran.

Vladimir Kos

Velika noč v hiralnici

Moji spomini niso kakor struga, po kateri se lagodno vije voda in ne zaide na nobeno krivuljo. Moji spomini ne teko po vrstnem redu doživetij in niso tesno v skladu z rojstvom, življenjem in smrtjo. Pogostokrat prehitevam dogodke, včasih pa sredi dogajanja posežem nazaj v preteklost. Kljub temu pa predstavljajo ti odlomki nekakšno svojstveno celoto. Marsikaj je izpuščeno, kar bi bilo morda zanimivo, in marsikaj je napisano, kar bo izzvalo hladen odmev.

Tudi spomin na očeta bi spadal v poznejša leta, pa ga napišem že zdaj, da podam njegovo podobo.

Bilo je takrat, ko sem se vrnil iz Topolšnice in sem bil sam do smrti truden in malodušen ob neizpolnjenih mladostnih sanjah.

Izvedel sem, da si je oče izbral zadnje zatočišče: hiralnico. Na Veliko soboto sem ga obiskal.

Stopal sem med dvema vrstama postelj, na katerih so ležali hirajoči starčki. Topo so strmeli v strop, kakor da bi bilo tam zaznamovano tisto neizbežno in usodno, kar se mora zgoditi: znamenja mesecev, dni in ur, ki so jim še podeljene. V očeh ni bilo niti iskrice upanja več. Le vča-

sih je kaka koščena roka segla v praznino, kakor da bi hotela ujeti še košček življenja, ki je bežalo od njih. Toda življenje se ne da ujeti. Preteklost je kdaj pa kdaj kot senca hušnila mimo in jim izvabila na ustnice medel smehljaj. Ta smehljaj je bil kot onemogel smehljaj bolnega otroka, ki že plava svoji večnosti nasproti...

Tako sem taval mimo hirajočih in iskal očetov obraz. Zagledal sem ga na koncu dvorane.

„Dober dan, oče,“ sem ga pozdravil in mu stisnil koščeno roko. „Kako je?“

Dihal je sunkovito in z največjo muko. Razkrajajoča se pljuča so zahtevala svoj delež... Komaj slišno je izdaval:

„Slabo, slabo. Saj vidiš: h koncu gre.“

„Eh, oče, ne mislite še na smrt,“ sem ga skušal bodriti, pa je bila moja tolažba tako brezupna, da me je ledeno spreletelo.

„Lepo je od tebe, da si me obiskal; drugi so pa čisto pozabili name,“ se je mukoma v presledkih trgalo iz njegovih ust.

„Jaz sem bil daleč odtod in nisem mogel prej priti,“ sem se opravičeval.

Hvaležno me je pogledal in v

njegovih očeh je bilo toliko srčnih utripov, da sem presunjen o-nemel. Poslovil sem se in obljubil:

„Jutri spet pridem.“

In spet sem stopal mimo skrbno razvrščenih postelj in zunaj s polnimi pljuči zadihal sveži zrak.

Naslednjega dne je bila veliko-nočna nedelja. S poslednjimi novci sem v pekarni kupil majhno medeno potičko, pri sadjarju pa tri pomaranče. „Malo ga bom morda le razveselil,“ sem gojil tiho upanje.

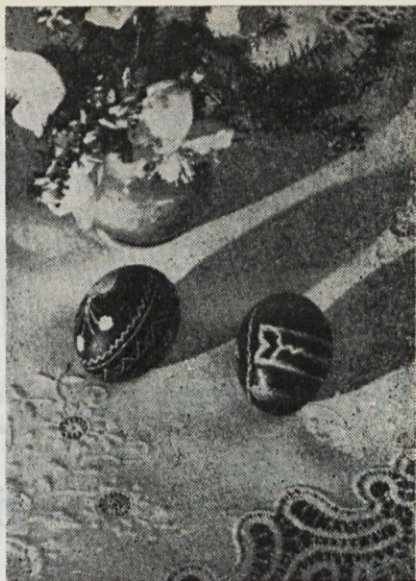
Kar nekam sproščeno sem stopal med posteljami. Na koncu dvorane sem presenečeno obstal. Postelja, na kateri je še prejšnji dan ležal moj oče, je bila prazna; niti blazine, niti zglavja ni bilo več na njej...

„Kje je moj oče?“ sem s tesnobno slutnjo vprašal starčka, ki je imel svojo posteljo zraven očetove.

„Umrl je ponoči. V mrtvašnici leži,“ je žalostno povedal starček.

Pred strašnim dojmom smrti sem kar okamenel. V zmedenosti so mi pomaranče zdrknile iz rok in se zakotalile nekam pod posteljo; nisem jih iskal, in skoraj zbežal sem iz dvorane.

Ležal je na mrtvaškem odru voščeno bel in spokojen, kakor so vsi obrazi hiralcev, ki v hiralnici osamljeni in pozabljeni zatisnejo svoje trudne oči.

Pokropil sem ga, potem pa zdrknil na kolena in zajokal bolno in neutolažljivo. Moje neizgovorjene besede so bile kakor molitev, ki se tožeč in proseč dviga nekam v neskončnost:

„Odpusti, oče, če ti nisem izkazal toliko hvaležnosti, kolikor si jo zaslužil. Premalo ljubezni je v meni, zato sem tako nesrečen in ubog. Moral bi odpreti srce na stežaj, da bi iz njega curljala živa kri — — “

To se je zgodilo na samo Veliko noč, ko so zvonovi veličastno oznanjali:

„Aleluja! Krist je vstal! Z Njim bomo vstali tudi mi.“

Nizozemska sinoda

14. januarja se je začelo zasedanje tako imenovane holandske sinode v Rimu, ki ji je predsedoval papež.

12. decembra so v Utrechtu končali teden dni dolgo posvetovanje sedmih nizozemskih škofov, dveh zastopnikov redovnikov ter drugih članov (n. pr. belgijskega antwerpenskega škofa Daneelsa, naslednika kardinala Suenensa). Srečanje je vodil utrechtski nadškof kardinal Willebrands. Glavni tanik škofovskih sinod, slovaški nadškof Tomko iz Rima, in teolog p. Sescrauwaet sta pripravila za škofove in rimske kongregacije vrste vprašanj, ki zajemajo probleme, ki nastajajo ob dejavnosti Cerkve na Nizozemskem.

PAPEŽEVO PISMO

13. januarja so po vseh cerkvah Nizozemske prebrali posebno papeževo pismo, v katerem Janez Pavel II. pojasnjuje, kako je prišlo do sinode. V pismu papež poudari, da so škofje dolžni voditi svoje krajevne Cerkve v sodelovanju z vso Cerkvijo. Ponovil je misel kardinala Alfrinka, da odgovornost škofov ni le v tem, da izražajo glas svojega ljudstva, temveč se morajo postaviti tudi pred Boga. Njihov glas se mora slišati ne le kot glas množice, temveč kot glas nekoga, ki ima poslanstvo stopiti na čelo spremoveda. Papež poudarja tudi kolegiálni vidik te sinode, ki naj poudari zbornost škofov s papežem.

Na uvodnem sestanku sinode je kardinal Willebrandts naštel tri glavne naloge Cerkve na Nizozemskem: oživeti edinstvo krajevne Cerkve z veseljno, posebej s papežem, seznaniti vse s položajem Cerkve na Holandskem in najti smer-nice za praktično pastoralno delo. Zadnja leta je bila občutno zrah-ljana edinstvo med verniki, med škofi in med škofi ter apostolskim sedežem.

KRITIČNO STANJE

Sklicanje holandskih škofov na posebno škofovsko sinodo je bilo za papeža gotovo malo nerodno in kočljivo, ker se je bilo treba na sinodi soočiti z zelo občutljivimi in perečimi vprašanji, ki so se po-rajala že skozi več let nazaj in so terjala celostno rešitev.

Pred sklicanjem se je papež po-svetoval s vsakim izmed 7 holand-skih škofov posebej. Vsebina ob-ravnavanj je bila: pastoralno delo Cerkve na Nizozemskem v seda-njem položaju. Govorili naj bi o škofih, duhovnikih, redovnikih, lai-kih, liturgiji, katehezi, ekumeniz-mu, odnosu sleherne škofije z dru-gimi škofijami v deželi, odnosu ni-zozemske Cerkve s papežem in va-tikanskimi kongregacijami ipd.

Priznati je treba, da so bili po-gledi na vsa ta področja hudo raz-lični med nizozemskimi verniki in da so grozili, da bodo omrtvili cer-kveno življenje.

Položaj ni bil nov. Od začetka 60 let in še posebej od konca II.

vatikanskega koncila je na Holand-skem — zavoljo prenovitvenih pri-zadevanj in iskanja novih poti v življenju Cerkve — vrelo. Delali so drzne poskuse na tako različnih področjih, kot je bogoslužje, pou-čevanje verouka, služba duhovni-kov, odnos s protestanti, izvrševa-nje cerkvene avtoritete ipd. Če so nove pobude v nekaterih pogledih lahko obogatile cerkveno dinamiko, je pa gotovo, da so se pojavljala tudi vznemirljiva znamenja zmede, negotovosti in dvomov. Vse to vret-je lahko povzamemo z besedo kriza.

Leta 1966 je izšel Holandski ka-tekizem, ki je sprožil vrsto važnih dopolnil od strani kardinalske ko-misije, ki jo je imenoval Pavel VI. Šlo je za nejasnosti, dvoumnosti in opustitve v tako važnih vprašanjih, kot je Marijino deviško spočetje Jezusa, izvirni greh, obnovitev Je-zusove daritve na križu pri sveti maši, Kristusova zadostitev, pred-stavitev Presvete Trojice, obstoj angelov, spremenjenje kruha in vi-na po posvetilnih besedah v Jezu-sovo telo in kri, ustvaritev človeške duše, prihodnje življenje in ne-katere točke moralne teologije, kot je neločljivost zakona, načrtovanje družine, vprašanje samomora ipd.

Sporna vprašanja so zbudila po-lemično ozračje, ko se je Višji ka-tehetski institut v Nijmegnu, ki je katekizem pripravil, branil, da bi vnesel dopolnila in popravke, ki jih je terjal odbor, v katerem so bili kardinal Alfrink, primas Holand-ske, 2 zastopnika kardinalskega zbora in 2 predstavnika nizozem-

skega episkopata. Izšli so prevodi brez vnešenih dopolnil v angleščino, francoščino, nemščino in španščino.

Poleg doktrinalne nejasnosti glede mašne daritve so tudi opravljali ponekod sv. mašo mimo predpisanih pravil, širila so se cerkvenu nauku nasprotna mnenja glede spolnosti, splava, osporavali so avtoriteto škofov, papeža ipd.

ZNAKI NAZADOVANJA

Sadovi takšnega stanja se odražajo tudi v statistikah. Katoličanov je na Holandskem 5 milijonov in pol, 40 odstotkov prebivalstva; drugih 40 odstotkov jih pripada Reformirani Cerkvi, 30 odstotkov pa se izjavlja za indiferentne. Število nedeljnikov je padlo od 64% v letu 1966 na 31 v letu 1976. 1965. leta so krščevali 97,6% otrok katoliških staršev, 1975 še 90,4%.

Holandska, ki je med leti 1855 in 1952 zvišala število duhovniških posvečenj za 600% (v primeru s 300% porasta prebivalstva), je imela dolga desetletja izredno veliko število misijonskih poklicev. Katoliške družine so imele veliko otrok. Od 279 posvečenj škofijskih in redovniških novomašnikov) 1963 (kar je bilo najnižje število od 1930) je padlo v letu 1975 na 8 posvečenj (samo škofijski), umrlo pa je isto leto 80 duhovnikov, 23 pa jih je odšlo. Pri redovnikih je bilo 1976 na vsakega novomašnika 11 smrti in 3 odhodi.

Kardinal Willebrands je na sino-

di priznal, da se zamenjava nekdanjih semenišč 1976. leta z inštituti teoloških študijev, ki so bili odprti za slušatelje obeh spolov in kakršnegakoli svetovnega nazora, ni obnesla.

UDELEŽENCI SINODE

Pri otvoritvi sinode so bili navzoči poleg papeža kardinal Willebrands, holandski škofje Bluyssen, Ernst, Gijsen, Möller, Simonis in Zwartkruis, belgijski primas Daneels, kardinali Baggio, Garrone, Knox, Oddi in Pironio.

Več udeležencev je poudarilo, da se doseže ravnovesje med objektivnim verskim naukom in religioznim doživljanjem.

POTEK SINODE

Na sinodi so razpravljali o odgovornosti škofov v pastoralni, o celibatu duhovnikov, o duhovnem oblikovanju bodočih duhovnikov, o razlikah med splošnim duhovništvom božjega ljudstva, službenim duhovništvom duhovnikov in polnostjo zakramenta posvečenja, ki ga sprejmejo škofje, o trojni službi škofov, o mestu in vlogi redovnikov v Cerkvi (manjša, a dosti vplivna skupina redovnikov bi rada spremenila svoje redovniško življenje v kar najbolj posvetno), o pastoralnem delu laikov, o ekumenizmu in katehezi.

PREHITER RAZVOJ

Škofa Ernst in Möller sta orisala razmere na Nizozemskem: Ni-

zozemski katoličani so bili pred desetletji zgled za mnoge dežele. Imeli so veliko duhovniških poklicev, imeli so močne katoliške organizacije in društva, veliko vernikov je hodilo ob nedeljah k božji službi. Potem se je začela modernizacija vsega življenja. Po koncilu so hoteli hitro uresničiti njegove sklepe. Med verniki se je pokazala izredna zavzetost za delo s Cerkvijo. Na posvetovanjih vernikov je prišlo do tesne zveze s škofi, pa tudi do izredne odprtosti in neobičajnega razpravljanja o najrazličnejših vprašanjih življenja. Nizozemska Cerkev je postala „ideološki laboratorij“ vse Cerkve.

Temu dinamičnemu razvoju so se postavile po robu skupine katoličanov, ki niso zaupale novim potom cerkvenega delovanja, saj so se lotili v razpravah celo stvari, o katerih zadnji koncil ni pustil odprte poti. Tudi apostolski sedež je začel gledati na nizozemske razprave z nezaupanjem. Na dva izpraznjena škofovska sedeža je imenoval taka duhovnika, ki nista soglašala s hitrim razvojem. S tem je prišlo do nesoglasja na škofovskih konferencah. Skupina „naprednih“ je šla svojo pot ne glede na predpise papeških uradov. Škofovska konferenca sama položaja ni mogla obvladati, deloma zaradi omejenih pristojnosti deloma zaradi različnega ocenjevanja pastoralnega stanja. Papež Janez Pavel II. je lani skušal razmere urediti s tem, da se je pogovarjal z vsakim nizozemskim škofom posebej. Na-

zadnje se je odločil, da skliče vse skupaj in da skupno premislijo, kaj je treba storiti. Nizozemska katoliška skupnost ne sme naprej po svoje, doseči je treba enotnost delovanja v blagor vernikov. Lani novembra je 150 tamkajšnjih prepričanih vernikov (znanstvenikov, podjetnikov in politikov) poslalo spomenico nizozemskim škofom in papežu, s katero predočajo razpad katoliške skupnosti in veliko nevarnost za Cerkev na Nizozemskem.

SKLEP SINODE

Sinoda je s slovesnim somaševanjem v Siktinski kapeli (vodil ga je papež) 31. januarja končala delo. Papež je na kratko povzel sklepe, ki so jih sinodalni očetje sprejeli. S papežem je somaševalo 24 članov sinode, v kapeli pa je bilo okrog 170 nizozemskih vernikov, k žive v Rimu.

Po papeževih besedah je bila osnovno gibalno sinode potreba po skupnosti med krajevno in vesoljno Cerkvijo. V tem smislu so tudi sklepi sinode, ki zadevajo duhovniško življenje, sodelovanje laikov, zakramente, kateheze in ekumenizem. Odločitve sinode so v skladu s koncilom.

Papež je govoril posebej o službenem duhovništvu, o odgovornosti duhovnikov, karizmi celibata, o povezanosti med duhovniki in škofi.

Ob začetku maše je kardinal Willebrands izrekel željo, da bi se sklepi sinode čimprej uresničili,

glavni tajnik sinode Tomko pa je po maši predložil papežu v podpis sklepno listino sinode.

SKLEPNA LISTINA

Sklepna listina obsega uvod, 5 poglavij in sklep. Posamezna poglavja govorijo o škofih, duhovnikih, laikih, pastoralnih sodelavcih, v sklepu pa so omenjeni še nekateri vidiki cerkvenega življenja.

Škofje izpovedo svojo vero, privrženost papežu in prepričanje v hierarhično ureditev Cerkve. — „Škofje in duhovniki niso delegati svojih vernikov, temveč služabniki Jezusa Kristusa v službi cerkvene skupnosti. Kot potrditev tega bodo učili in izpovedovali vero v vsej njeni polnosti, hkrati pa bodo upoštevali zahteve ljudi sodobnega časa.“

Glede pisanja o katoliškem nauku bodo škofje poskrbeli, da listi in druga sredstva družbenega obveščanja ne bodo begala vernikov. Zvesti bodo tudi disciplini v Cerkvi. Glede zvestobe papežu tudi doslej ni bilo težav, do nesporazumov pa je prihajalo z rimskimi osrednjimi uradi (kurijo). Škofje so sklenili, da bodo tudi s kurijo poživili sodelovanje.

Škofje morajo imeti redne stike z duhovniki in verniki. Preuredili bodo tudi meje nizozemskih škofij in zagotovili potrebno število ško-

fov.

Službeno duhovništvo se bistveno razlikuje od splošnega duhovništva vseh krščenih. Škofje bodo upoštevali vse papeževe odločitve o celibatu, ki je velika vrednota v Cerkvi. Za duhovno in umsko oblikovanje duhovnikov bodo zagotovili v semeniščih.

Sinoda daje priznanje laikom za njihovo pričevanje in zasluge, da je Cerkev navzoča tudi v današnjem sekulariziranem svetu.

Listina posebej omenja kritične in oporečniške skupine na Nizozemskem. Škofje menijo, da so agresivne in izvajajo pritisk na Cerkev, zato se obvezujejo, da bodo pomirjevalno vplivali nanje in jih pripravili za dialog. Glede sodelovanja laikov v pastoralni službi so škofje sklenili, da bodo ustanovili posebno komisijo, ki bo preštudirala različne oblike dejavnosti laikov. Treba je paziti na potrebno razliko med pastoralnim delovanjem laikov in duhovnikov. Pri tem so imeli v mislih tudi skupino laiciziranih duhovnikov, ki so ostali v službi Cerkve kot kateheti in profesorji.

V sklepnem delu listine so še nekateri konkretni odloki in podpisi vseh udeležencev sinode in besede papeža, da vsebino listine potrjuje in ukazuje, naj bo to, kar je bilo na sinodi sklenjeno, objavljeno in uresničeno.

Za pravilno učenje v Cerkvi

Primer Hansa Künga

Švicarski teolog prof. Hans Küng, ki poučuje v Tübingenu v Nemčiji, v svojih spisih ne posreduje polne resnice katoliškega verovanja. Zato ga „ni mogoče več imeti za katoliškega teologa in kot tak ne sme več izvrševati učiteljske službe v Cerkvi.“ To pravi izjava, ki jo je objavila papeška kongregacija za verski nauk, 15. decembra pa jo je potrdil papež Janez Pavel II.

Predsednik nemške škofovske konference kardinal Höffner je ob sporočilu, da Küng ne bo mogel več predavati bogoslovcem, izjavil, da se z izjavo kongregacije strinja, ni pa

s tem rečeno, da bi bil Küng izoben iz Cerkve ali da ne bi smel več opravljati duhovniške službe.

Vatikanski tiskovni zastopnik je 30. decembra 1979 objavil uradno sporočilo, ki potrjuje veljavnost odloka, s katerim je kongregacija za verski nauk 15. decembra profesorju dr. Hansu Küngu odvzela kanonično misijo. To je bil sklep peturnega posvetovanja, ki so se ga 28. decembra v Castel Gandolfu poleg papeža udeležili še s strani apostolskega sedeža kardinala Šeper in Casaroli, tajnik kongregacije za verski nauk nadškof Hammer, s

strani nemške škofovske konference pa kardinali Höffner (Köln), Volk (Mainz) in Ratzinger (München), friburški nadškof in metropolit Saier in rotenburški škof Moser. Le-ta je tudi neposredno odgovoren za delo na teološki fakulteti v Tübingenu, kjer predava profesor Küng.

Ko so mu 15. decembra odvzeli pravico predavati na teološki fakulteti, je prof. Küng po svojem škofu Moserju poslal v Rim posebno poslanico. O vsebini te poslanice so škofje in kardinali temeljito razpravljali s papežem in prišli do sklepa, da ne zadoštuje za obnovitev dovoljenja za predavanja. Ta odlok nikakor ne omejuje upravičene in potrebne svobode teološkega raziskovanja in ne menja stališča Cerkve v njenih prizadevanjih za edinost kristjanov. Papež s kardinali in škofi upa, da bo prof. Küng še enkrat poglobljeno razmislil o svojem učenju in spremenil svoja stališča tako, da mu bo mogoče vrniti kanonično misijo.

Že pred meseci se je zvedelo, da je ta papeški urad neugodno ocenil knjigo francoskega dominikanca Pohierja o Bogu. Pismo kardinala Šeperja, ki vodi ta urad, je podobno opozorilo na nekatere nauke knjige o spolnosti, ki jo je izdala katoliška založba v ZDA pred dvema letoma. Še več kot o tem pa se je časopisje razpisalo o primeru Schillebeeckxa, katerega so povabili v

Rim, da bi pojasnil nekatere trditve o Kristusu. Vatikanski tiskovni urad trdi, da je kongregacija ravnala po novem pravilniku in da ni kršila človekovih pravic.

Izjave in sklepi papeške kongregacije za verski nauk, ki je bila po koncilu prenovljena, so naleteli pri enih na odobravanje, pri drugih na negodovanje in nezadovoljstvo. Upoštevati je treba, da kongregacija ne izdaja sklepov brez papeževe odobritve. Janez Pavel II. pa je že večkrat poudaril potrebo po jasnem in solidnem poučevanju na teoloških šolah. Papež tudi meni, da Cerkev ne bo mogla seznanjati sveta s Kristusovim naukom, če ne bo od časa do časa po potrebi tudi povedala, katero učenje ni katoliško in kateri nauk odstopa od pravega krščanskega gledanja.

Profesorja iz vrst dominikancev

Že pred meseci je kongregacija izjavila, da se knjiga francoskega dominikanskega profesorja Jacquesa Pohierja „Ko rečem Bog“ „tako nejasno izraža o nekaterih krščanskih verskih resnicah, da lahko bralcem škoduje“. S to oceno je hotela zavarovati pristni krščanski nauk o Kristusu v vstajenju in Marijinem brezmadežnem spočetju. Ko je nekoliko kasneje vrhovni predstojnik Pohierju prepovedal učiti na liturgičnih zborovanjih in

drugih prireditvah, so se za so-brata postavili francoski dominikanci in nekatere druge francoske skupnosti. Dominikanskemu generalu so očitali, da je to storil „na pritisk višjih“ in da ni pokazal „apostolskega in pogumnega obnašanja“ začetnika njegovega reda, sv. Dominika. Pravijo, da bo ta ukrep več škodoval, kakor koristil, in da je kongregacija izdala oceno, ne da bi zaslišala skupino teologov, kakor bi bila morala po pravilniku.

Nizozemskemu dominikancu Edwardu Schillebeeckxu, ki je bil teolog nizozemskih škofov na koncilu, so nekateri že večkrat očitali dvoumno učenje o Kristusu, ker goji bolj pripovedno teologijo kot pa klasično. Enkrat ga je že ubranil nemški teolog Karl Rahner. Pred božičem pa ga je kongregacija povabila na pogovor zaradi učenja v knjigi o Kristusu. Ko je javnost za to zvedela, so na Nizozemskem vabilo razumeli kot obsodbo in neupravičen sum. Nad 50.000 podpisov so zbrali za protestno pismo kongregaciji. Kardinal Willebrands je časnikarjem povedal, da profesorju zupa in da vabilo še ni obsodba.

Za pogovor na kongregaciji je Schillebeeckx dejal, da je potekal „v odkritem, zelo prijateljskem ozračju“. Poleg moderatorja kongregacije se je z njim pogovarjalo še troje teoloških strokovnjakov (med njimi jezuit Jean Galot). Pojasnjeval jim je devet vprašanj in od točke do točke se

je mogel posvetovati z dekanom teološke fakultete v Nijmwegnu, ki ga je spremil v Rim. Ob koncu pogovora so sestavili zapisnik. Res je bil to uradni pogovor, niso pa ob njem na mestu besede o „oživljeni inkviziciji“ in „vrnitvi srednjega veka“, kakor nekateri opisujejo delo kongregacije. Uradna ocena pogovora še ni bila objavljena. O njeni obliki in objavi bo odločil papež sam.

Ameriška knjiga o spolnosti

V začetku decembra je vatičanski list Osservatore Romano objavil pripombe kongregacije za verski nauk k učenju ameriške knjige „Ljudska spolnost“, katero je izdalo leta 1977 Katoliško teološko društvo Amerike. To delo je doktrinalna komisija škofovske konference ZDA ocenila kot pomanjkljivo. Izjava kongregacije mu očita, da ne podaja prave opredelitve spolnosti. Ne zajema moralnega vprašanja spolne čistosti in se nejasno izraža o smotru spolnosti. Kongregacija vabi pisce, naj znova premislijo stališča, ki so jih zavzeli v njej, in podajo boljše „nove smernice ameriške katoliške misli“.

Pri učenju krščanskega pogleda na vprašanja življenja morajo biti jasna zlasti temeljna stališča. Če so izhodišča nejasna in napačna, smernice ne morejo biti dosti boljše. Knjige katoliških založb naj tudi pri upoštevanju sodobnih ved in njihovih izsled-

kov podajajo pravi krščanski nauk. Na Cerkev letijo pogosto očitki, da zagovarja „dogme“. Kritiki ne upoštevajo naloge njenih voditeljev, ki morajo ohranjati vse od Boga razodete verske resnice. Če v nekem učenju odkrijejo nasprotje z resnicami vere, jim opozorila v blagor vernikov ne smemo zameriti. Lahko se seveda razpravlja o načinu, kako kongregacija opravlja svoje poslanstvo. Ne moremo pa od nje zahtevati, naj dopušča kakršnokoli učenje.

Usmiljenje ne ustvarja jasnosti

Ob mirnem razpletu Schillebeeckxovega pogovora v Rimu pa je izjava o učenju dr. Hansa Künga izzvala med njegovimi občudovalci hudo razburjenje, po listih pa raznovrstne očitke Cerkvi. „Bog je usmiljen, duhovniki pa ne,“ je evangeličan Jens ponovil Lessingovo trditev in očital kongregaciji, da švicarskega teologa ni prej obvestila, kaj pripravlja. Po njegovem bi mu morali dati še „zadnjo možnost“, da se brani. Küng je namreč z desetiimi teologi, ki vodijo revijo Concilium, nastopil v obrambo Pohierja in Schillebeeckxa, ni pa vedel, da se pripravlja obsodba njega samega.

Vatikanski tiskovni urad v svojem poročilu o „primeru Küng“ poudarja, da ni nikakršne zveze med izjavami glede Pohierja, Schillebeeckxa in Künga. Izjava

o Pohierju je bila sklep enajstmesečnih stikov z njim. Pogovor z nizozemskim dominikancem je bil napovedan že jeseni leta 1978. „Izjava o Küngu“ pa je odgovor na dve profesorjevi nedavni izjavi.

Za Künga pristojni krajevni škof Georg Moser (Rottenburg) je dejal, da bo za profesorja, ki ne bo smel več poučevati bogoslovcev, prosil pri oblasteh, naj mu dajo kakšno drugo primerno zaposlitev. Pristavil pa je: „Zelo obžalujem, da dolgoletno prizadevanje, pojasnjevanje in iskanje medsebojnega razumevanja ni uspelo. Z vsemi močmi sem si prizadeval, da bi prišlo do take rešitve spora, ki bi bila teološko in pastoralno koristna.“

Predsednik nemških škofovskih konferenc kardinal Höffner je v pogovoru s časnikarji razložil, da ima kongregacija pravico do odvzema dovoljenja za poučevanje na teoloških šolah. To je celo njena dolžnost, če gre za dušni blagor vernikov. Dejal je, da sega spor s Küngovim učenjem že v leto 1968. Že po izidu njegove knjige o Cerkvi je kongregacija želela pojasnitve nekaterih trditev. Küngova knjiga o nezmotljivosti v Cerkvi je povzročila nova vprašanja. Kongregacija je leta 1975 podala izjavo o napačnih trditvah v Küngovem učenju, vendar se je na pobudo kardinala Döpfnerja odločila za novo razpravljanje z njim. Pisec sporovnih knjig je vedno našel kak iz-

govor, da ni prišel v Rim pojasnjevati, kaj pravzaprav uči. Nemškim škofom je končno obljubil, da se bo v prihodnje trudil za jasnejše izražanje v vseh točkah, glede katerih ga je kongregacija opomnila.

Höffner je dejal, da obžaluje, ko Küng ni izpolnil svoje obljube, temveč je, nasprotno, svoje učenje nadaljeval in ga še poudaril v svojih novih knjigah, ki so doživele izredni uspeh med bralci (Biti kristjan in Bog biva). Vrh tega pa je še nespoštljivo kritiziral disciplino in red v Cerkvi.

Ker je Küng plodovit pisatelj, ki zna pisati na način, ki priteg-

ne sodobnega bralca, in je znan po dolgoletnem dialogu s protestantsko teologijo in moderno kulturo, so njegove nejasnosti glede cerkvenega nauka lahko zelo usodne. Cerkveno vodstvo mu očita nepravilnost zlasti glede učenja o nezmotljivosti v Cerkvi, Kristusovem božanstvu in laičnem duhovništvu. Razumljivo je, da je po tolikih letih nejasnosti glede njegovega učenja moralo priti do jasne izjave, ki je povzročila hudo Küngovo reakcijo in kritike nekaterih njegovih stanovskih tovarišev. Vendar ko gre za resnico, je treba povedati, kako je prav, ne pa govoriti o usmiljenju in dopuščanju svobode.

Velikonočni običaj sekanja pirhov (Maksim Gaspari)

Pomanjkanje in lakota v Latinski Ameriki

(Nadaljevanje)

Dežele Latinske Amerike splošno veljajo za gospodarsko zaostale in spadajo v tako imenovano skupino „tretjega sveta“, kot mnoge azijske in afriške dežele. Seveda so med posameznimi velike razlike in tako mnogi imajo npr. Argentino, kljub vsem njenim ekonomskim problemom, za razvito deželo.

Tako je neka splošna značilnost latinskoameriških dežel uboštvo, z vsemi težkimi posledicami: podhranjenostjo in lakoto, boleznimi, veliko umrljivostjo otrok.

Uboštvo je danes svetovni problem in je bil v neki meri vedno. Njegovemu reševanju se posvečajo na svetovni ravni tudi ustanove pri Organizaciji združenih narodov (ONU), kolikor zadeva prehrano in lakoto na svetu, poseben odbor FAO. Slišimo v poročilih njeno tožbo, da ta leta trpi lakoto na svetu 450 milijonov ljudi (od štirih milijard celotnega prebivalstva), zlasti v deželah tretjega sveta, in da stalno narašča število podhranjenih; teh da je že, slišimo od drugod, 17% svetovnega prebivalstva.

Glede Latinske Amerike govo-

re poročila npr. o Mehiki, da 60% prebivalstva trpi, na zunaj ne sicer tako vidno, vendar „kronično lakoto“. Za Brazilijo, da je 20% mladine pod 18 leti starosti podhranjene in da na uro umre 50 otrok do enega leta starosti (skoraj eden na minuto).

Splošno o tem položaju ugotavljajo škofje Latinske Amerike na konferenci v Puebli: „Vidimo kot najbolj uničujočo in ponižujočo nadlogo nečloveško uboštvo in revščino, ki v njej žive milijoni tega prebivalstva in se javlja npr. v umrljivosti otrok, pomanjkanju primerne stanovanja, boleznih, mizernih plačah, brezposelnosti, podhranjenosti, nestalnosti zaposlitve, tveganih masivnih selitvah, ki so ljudje k njim prisiljeni, itd.“ (29)

Vzroki uboštva

Ta splošna značilnost Latinske Amerike je gospodarskega in socialno-moralnega značaja in so iste vrste tudi njeni vzroki: ekonomski in tudi socialno-moralni. V realnem življenju se vzroki prepletajo in vedno je težko do-

ločati sorazmeren delež posameznega vzroka in morejo o tem govoriti le strokovnjaki. (Ekonomisti poudarjajo prvenstvenost gospodarskih vzrokov: Če ni produkcije dobrin, ni kaj deliti in ne kaj jesti. Cerkev v Medellinu in v Puebli kaže kot na važen vzrok uboštva v Latinski Ameriki nepravilno in krivično delitev dobrin.)

Iz obširnega področja te socialno-gospodarske problematike tu samo skušajmo kratko nakazati glavne vzroke revščine in se spomnimo ob njih moralno-pastoralnih problemov, ki pred njimi stoji Cerkev.

Koristno bo pri tem ločiti dvojni vidik, pod katerim razdelimo to razpravljanje: gospodarstvo posamezne dežele zase in gospodarstvo v mednarodni povezavi.

I. P o s a m e z n e d e ž e l e

Za uboštvo v določeni deželi moreta biti dva splošna vzroka: številno prebivalstvo in nezadostna produkcija ki ne zmore preživljati tolikega števila. Če bi med obojim bilo ravnovesje in bi bilo tako možno neko splošno blagostanje, pa dejansko del prebivalstva živi v pomanjkanju, je vzrok tega nepravilna razdelitev dobrin.

Pod tem trojnim vidikom, se zdi, moremo zajeti vse različne vzroke pomanjkanja in lakote v določeni deželi.

1. Številno prebivalstvo

Uboštvo zaradi številnega prebivalstva je danes svetovni problem. Prebivalstvo na svetu vedno hitreje raste (danes štiri milijarde in v nekaj desetletjih jih bo šest). Na to mislimo, ko govorimo toliko o današnji „demografski eksploziji“. Gospodarski razvoj, ki naj bi oskrbel preživljanje prebivalstva, danes tega naraščanja ne dohaja.

Položaj se posebno zaostre v nerazvitih deželah. Zakaj prav v teh je rast prebivalstva najhitrejša, sredstev za življenje pa najmanj in tako uboštvo vedno hujše in položaj vedno bolj neznosn.

Tako nekatere dežele, npr. Indija v Aziji, skušajo reševati položaj neznosnega uboštva tudi v tej točki: z omejevanjem naraščaja. Uvajajo sterilizacijo, antikonceptijska sredstva (bodisi mehanična bodisi kemična), določajo najvišje dovoljeno število otrok v družini in na odvišne nalogajo davek itd. Razvite države pri tem „velikodušno“ pomagajo z modernimi sredstvi omejevanja rojstev in ne tako z dobavljanjem potrebne hrane za stradajoče.

Podoben položaj je marsikje v nerazvitih deželah Latinske Amerike. Gospodarska produkcija je iz različnih vzrokov pičla. Prav tam pa je večkrat množitev prebivalstva prepuščena naravnemu nagonu, brez potrebne odgovorno-

sti roditeljev in brez naravne kontrole urejene družbe, ki jo daje urejena družina. V tem je večkrat vzrok velike bede in visoke otroške umrljivosti.

So starši s polnim čutom odgovornosti glede svoje družine. Njih družine so splošno lepe in srečne. Iz njih prihajajo otroci dobro pripravljeni za življenje in s svojim delom bodo v veliko korist družbi.

Pa so tudi roditelji, ki jim tega čuta odgovornosti manjka, kar more biti usodno za družino samo in za družbo. Vidimo prav v Latinski Ameriki toliko takih primerov. Starši niso ne civilno ne cerkveno poročeni. Otrok je veliko, a vsi zanemarjeni. Očetu ni za resno delo. Kar mimogrede zasluži, večkrat zapravlja. Sili k delu ženo, da bi vzdrževala družino in njega. Za otroke naj bi skrbela država. Na lepem zapusti družino in gre z drugo žensko. Mati in otroci ostanejo zapuščeni, na cesti.

Imeti otroke, ne da bi sprejel odgovornost zanje, za njih vzrejo in vzgojo, je velika krivica otrokom in družbi in vir mnovega zla poedincem in za družbo.

Prva je za otroke odgovorna družina, ne država. Koder ni urejene, trdne družine, se nujno maščuje v življenju posameznika in družbe. Ena od zlih posledic je tudi prav ta: zapuščeni otroci, ki hirajo v boleznih in mladi umirajo.

Cerkev v Latinski Ameriki se

zaveda važnosti družine v celotni evangelizaciji (Puebla 617) in tudi v njej potrebe k vzgoji k „odgovornemu očetovstvu“ (584.609) in tako skrb Cerkve v Latinski Ameriki prvenstveno velja družini (590).

Glede urejanja rojstev Cerkev odklanja „neomaltuzianizem“, ki se pri tem poslužuje kakršnih koli sredstev, ne glede na njih moralnost (Puebla 610). Glavno moralno neoporečno sredstvo je začasna vzdržnost zakoncev, upoštevajoč v zakonskem življenju rodovitne in nerodovitne dobe pri ženi (gl. okrož. Humanae vitae, 1968).

Tudi zadnji vatikanski cerkveni zbor govori o „narodih, ki jih poleg toliko drugih težav tlačijo danes pogosto še tiste, ki izvirajo iz nagle množitve prebivalstva“. Oblast, ki mora skrbeti za obči blagor, ima glede „naseljenosti v mejah svoje pristojnosti pravice in dolžnosti npr. glede zakonodaje, ki se tiče družbe in družine, glede preseljevanja poljedeljskega prebivalstva v mesta...“ Ne sme pa za zmanjšanje prebivalstva priporočati in še manj vsiljevati sredstev, „ki so v nasprotju z naravno postavo“. Tudi nima pravice določati števila otrok družinam, ampak je to izključna pravica staršev. Ti pa morajo prejeti pravo vzgojo, zlasti versko, da bo to odločanje s potrebno odgovornostjo. Ljudstvo je tudi treba na pameten način poučiti o npravno dovoljenih

sredstvih urejanja rojstev (Konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu, 87).

2. Nezadostna produkcija

Drugi vzrok uboštva v neki deželi more biti nezadostna produkcija dobrin, ki naj bi prebivalstvo od njih živelo.

Večja ali manjša produkcija je odvisna v glavnem od dveh dejavnikov: od bogastva zemlje in od dela prebivalstva.

a. So po naravnih darovih siromašne zemlje (ali premajhne), ki s težavo preživljajo svoje prebivalstvo. Da se prepreči preveliko pomanjkanje, se ljudje izseljujejo, da si drugod poiščejo kruha.

Včasih pa je ljudstvu na takem „tesnem“ prostoru uspelo po njegovi sposobnosti, podjetnosti in pridnem prizadevanju skozi rodove razviti bogato narodno gospodarstvo, ki jih preživlja in v obilju nadomešča skopost njihove zemlje. (Tu se že zmagovito uveljavlja drugi omenjeni dejavnik produkcije: človekovo delo.) Med drugimi imamo za to prelepi zgled v mali Japonski in njenem številnem ljudstvu.

Latinska Amerika ima tudi svoje naravno bogastvo: v poljedelstvu in živinoreji (npr. Argentina), v tropskih produktih (kava, čaj, sladkor, banane, bombaž...), v rudninah (baker, kosit, svinec...), v nafti, morskem bogastvu.

To bogastvo je neenakomerno porazdeljeno, kot povsod, in imamo bogatejše in bolj revne dežele. Zaradi nizkega razvoja gospodarstva splošno to bogastvo tudi ni še dobro izrabljeno v korist teh dežel. Kako bi ga bilo mogoče gospodarsko bolje izkoristiti in zvišati produkcijo in porast narodnega dohodka v teh deželah, morejo razpravljati samo ekonomski strokovnjaki.

b. Čeprav bi bilo ozemlje Evrope ali Severne Amerike po naravi bogatejše od Latinske Amerike, ni to glavni vzrok za veliko razliko v gospodarskem razvoju in v splošnem napredku; tega je iskati v človeškem elementu, v storilnosti prebivalstva. Da razložimo pomen tega dejavnika v narodni ekonomiji, nam dobro služi primerjanje med Severno Ameriko in Latinsko Ameriko (ki je v glavnem Srednja in Južna Amerika).

Na severu je zaradi posebnega podnebja, zlasti hudih zim, za človeka življenje težje kot v Srednji ali Južni Ameriki. Od človeka se zahteva več truda: oskrba ustreznega stanovanja v mrazu, deloma obleke in hrane za tisti čas; podobne so naloge v živinoreji: potrebni so hlevi in v skladiščih pripravljena krma za vso zimo. Na jugu ti problemi odpadejo zaradi mile klime vse leto; ponekod narava prinaša sadeže celo leto, živina se marsikje sama hrani zunaj v naravi. (Paragvajci včasih ugotavljajo: Nimamo nič, pa

nismo lačni. Narava jim vse leto nudi vsakovrstne sadeže.)

Po preprostem sklepanju bi sledilo, da bo gospodarski razvoj zato v Latinski Ameriki višji, ker so naravni pogoji v teh pogledih bolj ugodni in se od človeka zahteva manj truda. Pa je obratno. Zgodilo se je nekaj podobnega, kot govori angleški zgodovinar Toynbee o pomenu izziva v ambientu za nastanek in razvoj kultur. Ovire, ki jih stavlja človeku narava na severu, so izzvale v njem odpor in borbenost, ki ni samo premagala teh ovir, ampak je vodila človeka k velikemu gospodarskemu razvoju in pripomogla k vsestranskemu napredku. — Koder pa je življenje lahko, ni tega izziva in človek ostane v svoji lagodnosti.

Razlika v ekonomskem razvoju na severu in na jugu je morda deloma tudi iz različnega značaja rase, pravijo nekateri. Anglo-saksonski tip človeka je usmerjen v oblikovanje tega sveta; v njem je neka osnovna zaskrbljenost za življenje; živi zakopan v ta svet in ga oblikuje (prometejski tip). Latinsko-ameriški človek pa je, predvsem pod vplivom španske rase, tip človeka, ki živi v nekem preprostem optimizmu in zaupanju, nekako vzvišen nad svetno zaskrbljenostjo, bolj odprt globoko človeškim vrednotam in religioznosti. (Prim. Schubart, Europa und die Seele des Ostens. Kot predstavnika tega bolj poduhovljenega tipa človeka, pro-

ti prometejskemu človeku, nava-ja iz evropskega prostora Rusa in Španca.) Tako bo morda prav latinskoameriški človek bistveno pripomogel do prave rešitve v današnjem socialnem položaju v svetu, ki kliče po sintezi obojnega: materialnega in duhovnega.

A naj bi bili kakršni koli globlji vzroki za razliko med človekom na severu in v Latinski Ameriki v njegovem gospodarskem življenju, razlika je dejstvo. V Severni Ameriki in Evropi kaže človek veliko podjetnost in delavnost in smisel za gospodarski napredek. V Latinski Ameriki tega bolj manjka, v velikem delu prebivalstva, zlasti pri starem, mešanem prebivalstvu, mesticih.

Značilen je tu primer človeka, ki dosti zasluži, pa ne porabi za splošni napredek svoje družine; ljubše mu je trenutno razkošje, praznovanje, morda ob pijači in glasbi; družini dá televizijo in moderne aparate za glasbo, ne preskrbi pa prave izobrazbe otrokom; brez potrebe si morda celo nabavi avto, na potrebno novo hišo, udobno stanovanje pa večkrat niti ne misli in je zadovoljen v skromnem „ranču“.

V deželah, ki prejemajo evropsko emigracijo, si ti tujci, ki prihajajo brez vsega, gospodarsko splošno kmalu opomorejo, tudi navadni delavci. Domačini jih gledajo, pa ne posnemajo, da bi se izkopali iz zaostalosti; včasih tem „gringom“ zavidajo in jih gledajo kot zajedalce, ne da bi

razumeli, da ti delajo za gospodarski razvoj dežele in tako tudi njim v korist.

Pred kratkim smo brali v Argentini v tisku o primeru velikega mlekarkega podjetja „La Serenisima“, ki je tu obhajalo svojo 50-letnico. Da se preživi, je pred 50 leti začel mlad italijanski zakonski par z malo mlekarino. Pridnost in podjetnost sta prinesla uspeh: nabavila sta si voz s konjem, da sta tudi razvažala izdelke klientom; za vozom pozneje star kamion, ki se je včasih ustavljal in ga je morala vsa družina porivati sredi ceste. Danes je to veliko podjetje, ki daje dobre in ne predrage produkte vsej deželi in daje zaposlitev in kruha tisočem delavcev.

Ko ne bi bilo tu podjetnega in zagrizeno vztrajnega Nemca, ki mu je končno le uspelo pogozditi peščeno morsko obalo, danes Argentina ne bi imela bujnega turističnega parka ob Atlantiku, ki nosi po njem ime Villa Gessell.

Takih podjetij, večjih in manjših, je na tisoče in delajo za gospodarski razvoj in blagostanje dežele.

Iz delavnosti prebivalstva je produkcija in gospodarski razvoj, dejansko bogastvo dežele in njeno blagostanje. Ponekod se prebivalstvo zaveda te svoje osebne odgovornosti, drugod manj.

Nemško delavstvo je darovalo po zadnji vojni radovoljno nadure dela za obnovitev razdejanе domovine. Le tako je bil mogoč

znani „nemški čudež“ v gospodarstvu. — V tem čutu odgovornosti za skupnost se zlasti odlikujejo Japonci, ki niso kristjani, in to je odločilni dejavnik njihovega izrednega gospodarskega napredka, kljub vsem oviram, in po izgubljeni zadnji vojski.

Domačini sami priznavajo, da Latinski Ameriki prav tega manjka in da je to važen razlog gospodarske zaostalosti in pomanjkanja. Znani rek „kriolske nabritosti“ (viveza criolla): El vivo vive del zonzo, y el zonzo vive de su trabajo — ni samo šala; vključuje za človeka splošno veljavno težnjo, ki pa se tu uveljavlja v večji meri kot drugod. Primerov bi mogli navajati nešteto.

Seveda so tudi primeri trdega in pretrdega dela in velike pridnosti. Ti večkrat delajo tudi za tiste, ki prejemajo plačo brez dela; zakaj nič se ne prejema v družbi nezasluženo; če ne zaslužiš sam, mora namesto tebe s svojim delom zaslužiti nekdo drugi. A prav to je tudi socialni nered in krivica. Najhujše je glede tega, kot povsod, v državnih ustanovah in podjetjih.

Tu je posebno močno teženje od države prejemati vse mogoče ugodnosti, jo gledati kot velikega dobrotnika, ne da bi ji sam kaj dal. Manjka zavesti, da smo država mi in da nam more kaj dati, če ji sami prej damo svoje.

Perón je v Argentini izvedel mnoge socialne reforme in mu

nihče ne more očitati protisocialne usmerjenosti. A med delitvijo dobrin in ekonomijo so nedotakljive meje, ki jih ni mogoče prestopiti brez velike škode za vse. Tako smo ga kmalu slišali tožiti in zabičevati delavstvu na Plaza de Mayo preprosto resnico: Producir, producir... Brez produkcije ne bo kaj deliti, ne bomo imeli od česa živeti.

Navajajo se še drugi vzroki gospodarske zaostalosti v Latinski Ameriki, ki so tudi iz človeškega elementa njegovega prebivalstva. Eden takih je npr. politična nestaljenost v teh deželah. Vidi mo stalno menjavanje vlad in političnih režimov, revolucij, državne udare, s tem v zvezi menjavanje gospodarskih programov, v njih strankarsko obračunavanje, kjer eden podira, kar je prvi gradil. Za Argentino npr. njeni strokovnjaki sami navajajo kritično primerjanje s Kanado. Obe da imata približno iste gospodarske pogoje, in vendar taka razlika med njima; ta je razumljiva samo iz različnega njunega prebivalstva in njegovega vedenja, tudi iz politične resnosti ali neresnosti.

Gospodarski strokovnjaki navajajo dalje kot posebno važen vzrok gospodarskega zastoja, ker ni resnične gospodarske svobode, kjer bi se mogla v polnosti uveljaviti privatna iniciativa, ki je vedno glavni pobudnik resničnega gospodarskega razvoja in vsega napredka. V mnogih od teh

dežel so glavne industrije v državni upravi in te ustanove so večkrat zajedalke narodnega gospodarstva.

Ti pogledi na gospodarski razvoj in produkcijo v Latinski Ameriki nam tudi kažejo ogromne naloge, ki jih imata tu država in tudi Cerkev.

Država mora preskrbeti s potrebnimi reformami, ki spadajo pod njeno pristojnost, smotrno ureditev vsega gospodarstva, za čim večjo produkcijo: da bodo darovi zemlje smotrno izrabljani, z vsemi potrebnimi in vedno novimi viri dela dati prebivalstvu čim popolnejšo koristno zaposlitev; pri vsem pa mora imeti v gospodarstvu čim večjo svobodo osebna pobuda, ki vedno prinaša velike uspehe in je najbolj v skladu z naravo človeka kot ustvarjalca na gospodarskem področju.

Pri vsem je izredne važnosti vzgoja človeka k čutu odgovornosti in delavnosti.

Posebno pri tej vzgoji more prizadevanje svetne družbe najlepše dopolnjevati Cerkev. Zakaj verski nagibi imajo pri vzgoji posebno moč. V zadnji dobi je Cerkev zgradila, na osnovi trajnih načel uma in razodetja, globoko teologijo dela. Po njej ima vsako delo, tudi najnižje ročno delo, veliko čast kot sodelovanje s Stvarnikom v spopolnjevanju narave; delo je dolžnost in je sveto, ker nam ga nalaga Bog; v delu tako tudi izpopolnjujemo najvišjo zapoved ljubezni do Bo-

Izvor in vloga religije

V tem delu se bom na kratko ustavil ob vprašanju: kakšni so družbeni, spoznavni in čustveni vzroki vernosti? Ta vprašanja obravnava dr. Vojan Rus na straneh 61 do 68 učbenika za osmi razred Družba in socialistična morala (Ljubljana 1977).

Družbeni vzroki vernosti

Rus najprej ugotavlja, da „ljudje v večjih mestih veliko manj hodijo v cerkev kot ljudje na deželi, zlasti kot poljedelci“ (62). To je razumljivo, saj se „ob svojem nastanku velike religije in cerkve posebno prepletajo s poljedelstvom in s tedanjo razredno družbo“. Človek bi šel lahko mirno mimo teh trditve, ko se za njimi ne bi smehljala marksistična gotovost in osmošolcu namigovala: „Vidiš, nevedni in prestrašeni kmet je lah-

.....
ga in do človeka; zakaj z delom ohranjamo in izpopolnjujemo svoje in bližnjega življenje in ga dvigamo k vsestranskemu napredku; delo tako spada kot bistveni del v prizadevanje za naše končno in popolno odrešenje (prim. II. vat. koncil: Konstitucija o Cerkvi v sedanjem svetu, 76, 2).

(Bo še)

Franc Gnidovec

ko veren, prebujen in svoboden delavec ne.“ Smer je takoj jasno nakazana. Namig je nedvoumen.

Rus govori o „nastanku velikih religij in cerkva“, iz konteksta pa je razvidno, da hoče razložiti izvor religijskega pojava nasploh. Ne vem, koliko zasleduje razvoj veroslovja, ne vem, koliko se zanj spoznanja o religiji niso ustavila tam v sredini 19. stoletja; vendar, ko se spušča na to področje, bi moral vedeti, da se danes znanstveniki ne ukvarjajo dosti z vprašanjem o izvoru religije. Kdo more kaj reči o izvoru hinduizma, o izvoru črnoafriških verstev, o prvih verovanjih južnoameriških Indijancev? Kdo more kaj reči o izvoru religije nasploh, če hoče ostati na področju znanosti? Problem o izvoru religije je z zgodovinskega vidika nerešljiv. Nobenih možnosti namreč nimamo, da bi prišli do zanesljivega poznanja idej in verovanj prvih ljudi. Že angleški veroslovec Frazer je okrog leta 1900 priznal: „Zanesljivo vemo veliko o družbenih razmerah današnjih in večrajšnjih divjakov, toda ničesar ne vemo o zares prvotni človeški družbi.“ Tako nam tudi danes znane najstarejše človeške kulture ne povedo ničesar o začetkih človeštva ali o izvoru religi-

je. Med sodobnimi arhaičnimi kulturami in med začetki človeštva so milijoni let, o katerih ne vemo nič. Tako je vprašanje o izvoru religije zgodovinsko nerešljivo.

In kakšno razlago o izvoru religije ponuja Rus slovenski mladini? Stvari so sila preproste: na eni strani so omejeni in ustrahovani poljedelci, ki si ne znajo razložiti pojavov, kot so suša, toča, povodnji, bolezni, letni čas itd., na drugi strani pa organizirana skupina samozvanih vedežev, ki so hkrati nabriti prevaranti — Rus jih imenuje „cerkev“ (str. 63) — ki te naravne pojave razlagajo „z nadnaravnimi, božjimi vzroki“. In to je — in tu je — religija!

Cerkev je v preteklosti poskrbela tudi za „družabno in kulturno življenje kmetov in nižjih meščanov“ (str. 63) in s tem postala seveda zelo vplivna. Vendar ta vpliv ni koristil samo njej. Delila ga je s tistimi, ki so tlačili ubogo ljudstvo: „Sloj duhovnikov je bil največkrat povezan z vladajočimi razredi“ (str. 63). Cerkev oziroma duhovnik je bil med ljudstvom eksponent vladajočih, s katerimi je imel skupne interese na račun nižjih slojev. Skupaj z njimi je izkoriščal in usužnjeval preprosto ljudstvo.

Kaj reči o tej predstavitvi religije, Cerkve, duhovnika v večrajšnji in deloma v današnji družbi? Vsekakor te trditve, ki temeljijo na izkrivljeni podobi

preteklosti, ne sodijo v šolski učbenik; sodijo kvečjemu v kakšen stalinistično navdahnjen protiverski pamflet. Kako je vse poenostavljeno in otročje jasno: na eni strani neuki poljedelci, na drugi kasta prevarantov in zatiralcev. Tu smo pred naivnim in hkrati pretencioznim poskusom banalizacije religijskega dejstva. Rus trdi, da „resnico o religiji odkrivata zgodovina in znanost“ (str. 61). Ne prva ne druga se v tem opisu ne bi spoznali, razen če se slepo podrejata neki ideologiji, ki jima vnaprej narekuje svoje sklepe.

Kateri resni zgodovinar sprejema to razdeljevanje ljudi med nemočne žrtve in zvijačne izkoriščevalce? Od kod so se vzeli eni, od kod drugi? Od kod pri enih nepremagljiva slepota in lahkovernost, pri drugih pa hladna in dosledna volja do varanja? Od kod pri enih taka samozavest in gotovost, pri drugih pa taka otročja zaupnost? Je človeštvo v resnici tako? Je zgodovina v resnici taka? Je bilo tako že v začetku? Kateri zgodovinar religije, ki ni obremenjen z ideološkimi postavkami, bi se strinjal s tem črno belim prikazom?

Rus predstavi dalje religijo oziroma Cerkev kot obširen podvig, kjer gre predvsem za vpliv, za oblast nad pokornimi množicami, za zelo zemeljske interese na račun preprostih in revnih. Podoba Cerkve je tako v očeh učencev kar se da očrnjena.

Naj se omejim na krščanstvo: da je v mnogih svojih voditeljih iskalo vpliv, denarno moč in oblast — kdo bi mogel to tajiti? Da ga je to zavedlo na pota, ki niso bila nič kaj evangeljska — kdo temu ugovarja? Vendar je na splošno in v bazi krščanska Cerkev ostala izrazito ljudska, globoko povezana z ljudstvom, tako da je s svojim mišljenjem, s svojimi običaji in prazniki prežela ljudsko miselnost, ustvarila pristno ljudsko umetnost in celo krščansko folkloro. Če bi bila Cerkev v službi vladajočih, na strani vladajočih, ne bi nikdar tako globoko prodrla v ljudsko dušo, ostala bi tujek v narodu. Prodrla je tudi zato, ker je narod čutil, da mu hoče po svojih močeh iskreno služiti.

Tudi izjave o povezanosti med „slojem duhovnikov“ in „vladajočimi razredi“ ne moremo spre-

jeti brez pridržka. Kar zadeva krščanstvo, se bije boj med vladajočimi in Cerkvijo — s krajšimi ali daljšimi presledki — dejansko od začetka do danes. Tu so imena velikih bojevnikov za svobodo Cerkve in človeka v prvih stoletjih. Ambrož, Janez Zlatousti, Atanazij Aleksandrijski in toliko drugih. Tu so imena borcev za enakopravnost in človekove pravice v času kolonizacije Amerike: Bartolomé de las Casas, Francisco Victoria, papež Pavel III. Tu je zveneča beseda Janeza Pavla II., ki se nenehno zavzema za človekove pravice. Tu je jasna in dostojanstvena beseda nadškofa Pogachnika, ki zahteva enakopravnost za kristjane v naši družbi.

Naj navedem samo dve pričevanji, ki potrjujeta, kako se je Cerkev zavzemala za enakopravnost in pravične odnose med ljudmi. Prvo je iz 4. stoletja in ga je napisal Gregorij, škof iz Nise v Mali Aziji. Govori tistim, ki se hvalijo s številnimi sužnji in deklami: „Pravite: Imam sužnje in dekle. Kakšna objestnost, kakšen napuh! Take besede so dejansko upor proti Bogu. Kajti ko nekoga, ki je po naravi svoboden in sam svoj gospodar, obsodite na sužnost, naredite nekaj, kar je proti božjemu zakonu. Človeka, ki ga je Bog postavil, naj gospoduje in vlada zemlji, vi oklepate v jarem suženjstva. Tako prelamljate božjo postavo. Kako morete človeka, ki je po naravi svo-

boden, ponižati na raven živali?“ (O pridigarju 4, glej Histoire de l'Eglise par elle-meme, Paris 1978, 101-102).

Drugo pričevanje je iz 16. stoletja. Španski dominikanec Antonio de Montesinos je leta 1511 takole govoril kolonizatorjem, ki so na otoku Hispaniola nečloveško ravnali z Indijanci: „Stopil sem na to prižnico, jaz glas Kristusov, ki vpije v puščavi tega otoka, da razgalim vašo krivdo do Indijancev. Vi vsi ste v stanju smrtnega greha, živite v smrtnem grehu, umrli boste v smrtnem grehu zaradi vaše okrutnosti do teh nedolžnih ljudstev. Povejte mi, katero pravo, katera pravičnost vam dovoljuje držati Indijance v tej neusmiljeni in strašni sužnosti? Kdo vam je dovolil začeti te grozljive vojne z ljudmi, ki so živeli v miru v svoji deželi, jih množično uničevati z umori in strahotnimi morijami? Mar ti ljudje niso ljudje? Mar nimajo duše in razuma? Mar ni naša dolžnost, da jih ljubimo kot sami sebe?“ (prav tam 355).

Kar zadeva skrb Cerkve za malega človeka, za njeno ljubezen do najbolj ubogih, lahko navedemo neštete tekste, kjer ta ljubezen prihaja do veljave, lahko omenimo ustanavljanje škofijskih, župnijskih in samostanskih šol v srednjem veku, lahko spomnimo na krščansko dobrodelnost, ustanavljanje bolnišnic (ustanova, ki je ne pozna nobena druga civilizacija), na pomoč ob kugi in voj-

ski itd. Vse to se slabo ujema s povezovanjem „sloja duhovnikov z vladajočimi razredi“ na škodo ubogega ljudstva. Ne bom idealiziral krščanske preteklosti. Tu so inkvizicija, preganjanja Židov, tu so druge temne plati krščanske zgodovine. Vendar je poleg tega tudi toliko sočutja in požrtvovalnosti do bližnjega, toliko čiste ljubezni in predanosti Bogu, da se v Rusovem opisu preprosto ne moremo spoznati. Še manj moremo videti v teh izmišljenih antagonizmih izvor religije in gorivo za njen obstoj.

Spoznativni vzroki vernosti

Vprašanje je zopet zastavljeno do kraja simplistično. Glavni spoznavni vzrok vernosti naj bi bil — nevednost! Nedvomno, človek se je spraševal. Pa ne samo o „bolezni, blisku, gromu in potresu“, kot pravi Rus. Zastavljaj si je tudi globlja in intimnejša vprašanja o svoji usodi, o smrti, o nesmislu, o praznini in tesnobi, o svojih porazih. In ker ni našel odgovora na ta vprašanja v sebi, v okviru tega sveta, ga je iskal v transcendentnem svetu in se tako srečal s tem, kar veroslovje imenuje sakralno, sveto. V naravnih pojavih in v svojih notranjih izkustvih je dojemal neko višjo, nadzemesko razsežnost, toda teh pojavov in izkustev ni enačil z božanstvom. V teh pojavih je videl samo **razodevanje** božanskega. Človek na splošno ni bil tako naiven, da bi enačil grom z

božanstvom. Morda se je to dogajalo na zelo primitivni stopnji, vendar je o tem težko govoriti. V gromu in drugih naravnih pojavih je videl razkrivanje božanskega, **hierofanijo**, kot pravi romunski veroslovec Mircea Eliade. To pojmovanje religioznega izkustva je danes v veroslovju splošno, razen seveda tam, kjer so sprejeli kot dokončna in nespremenljiva spoznanja izpred 150 let.

Vernemu človeku je v preteklosti res grozila nevarnost, da naravne sile pobožanstvi in da si Boga predstavlja po svoji podobi. Tako so se nekateri že v starem veku postavili proti tem predstavam. Rus navaja grškega filozofa Ksenofanesa, vendar ne v celoti. Tako daje učencu misliti, da je ta zagovarjal ateizem. Toda Ksenofanes se ni boril proti religiji, marveč proti popačenju religije. Bojeval se je za očiščenje religije od preveč primitivnih predstav božanstva. Potem ko zavrže smešna človeška pojmovanja o Bogu, pravi: „Eden je Bog, najvišji je on med ljudmi in bogovi, ne po postavi podoben ljudem, še manj po mišljenju“ (A. Sovre, Predsokratniki, Ljubljana 1946, 68).

Rus pobija misel, da bi se moglo iz reda in smotrnosti v svetu dokazati bivanje Boga. Ne bom se spuščal v to vprašanje, ki ga je mojstrsko obdelal prof. dr. Janžekovič v knjigi Smisel življenja (str. 154-182). Je kdo od

naših marksistov utemeljeno zavrnil njegove razloge? Opozarjam samo na izkrivljeno, zavajajočo misel, ki se izraža v besedah: „red, ki ga vidimo, ne prihaja od nekega čisto tujega bitja, ki ni del našega sveta in narave“ (str. 64). Mimogrede: Bog ni „čisto tuje bitje“ svetu, ni pa „del našega sveta in narave“. Je hkrati imanenten in transcendent svetu. More znanost zanikati, da red in smotrnost prihajata od njega? V imenu kakšnih izsledkov? Znanost ugotavlja red in smotrnost v svetu, ne more pa zanikati, da to prihaja od nekega višjega Počela. Znanost pušča to vprašanje odprto. Kdor bi trdil, da imata red in smotrnost svoj izvor v svetu, bi dejansko zapadel v pantëistično pojmovanje sveta, ki nima nikakršne podlage v znanosti.

In še eno neutemeljeno trditev si dovoli Rus: ker je znanost dokazala, da svet ni bil ustvarjen v nekaj dnevih, kot trdi sveto pismo, naj bi bilo s tem tudi dokazano, da sveta ni ustvaril Bog. S tem sprejemamo svet kot nekaj, kar je samo od sebe, večno, neuničljivo, samozavestno, neizčrpno, absolutno. Skratka — Bog. Pa smo zopet v neznanstveni viziji kozmosa. Vendar vsak slovenski otrok, ki je poučen v veri, ve, kako je treba razlagati prva poglavja svetega pisma, ki govorijo o stvarjenju sveta v šestih dneh. Toda tega vprašanja ne enači z vprašanjem o stvarje-

nju, ki je čisto druge narave. Tako ostaja ta otrok v znanstveni viziji sveta, medtem ko Rus zavaja svoje učence v neznanstveni panteizem.

Odstavki o ateizmu znanosti na strani 66 so zopet polni dvoumnosti, polresnic, zavajajočih trditvev, ki naj bi učenca privedle do načelnega, ontološkega ateizma. Rus npr. trdi: „Znanost poskuša razložiti, kako so vsak pojav našega sveta povzročili drugi naravni pojavi iz istega sveta, ne pa božanska bitja...“ Znanost preprosto ugotavlja dejstva, vsak pojav skuša razložiti s svojim neposrednim vzrokom, ne izključuje pa „nadnaravnih bitij“. O tem znanost ne more reči ničesar. Kar koli bi rekla v smislu izključevanja navadnih vzrokov, bi bilo proti njenim načelom. S tem bi že prekoračila območje svoje pristojnosti. To pa nenehno dela Rus, ki nikjer ne podaja jasnega razlikovanja med metodološkim ateizmom znanosti in med ontološkim ateizmom.

Dalje Rus trdi, da so „cerkvena vodstva večkrat preganjala znanost. Nikoli pa ni znanost preganjala cerkva in religij“ (str. 66). Iz nekaj primerov, ki jih je Cerkev obžalovala, hoče ustvariti mit o Cerkvi — nasprotnici znanosti, kar je povsem krivično in zgodovinsko netočno. Naj bo povedano, da je tudi ateistična oblast v imenu „znanosti“ v tem stoletju mnogokrat preganjala znanstvenike, zgodovinarje, umet-

nike, da se je šla celo nekakšno psevdoznanost (primer Lysenko), ki naj bi potrjevala njene materialistične premise.

Človek komaj verjame, da je mogel prof. Rus zapisati naslednje stavke: „Cerkvena vodstva so čutila, da znanost ogroža vpliv cerkve v neprosvetljenih množicah. Dolgo so ljudje verjeli cerkvi, da vse pojave povzročajo božanske sile, ki jih zastopa cerkev. Zato so bili ljudje cerkvi bolj pokorni. Ko pa je znanost odkrivala vse več naravnih vzrokov za te pojave, se je cerkev začutila ogroženo. Zato je strogo nastopala do znanstvenikov, ki so trdili, da zemlja ni središče vsega sveta, ki bi ga ustvaril bog, in da so človek in živa bitja nastala naravno, po dolgotrajnem razvoju“ (str. 66).

Tu smo zopet pred prebrisanimi prevaranti („cerkvena vodstva“), ki jih skrbi samo to, kako bi obdržali „neprosvetljene množice“ pod svojim vplivom in izkoriščali kapital njihove nevednosti, da bi bili Cerkvi „bolj pokorni“. Če je v 16. in 17. stoletju prišlo do sporov med znanstveniki in cerkveno oblastjo, je bilo zato, ker teologi niso razlikovali med tem, kar sodi v področje znanosti, in onim, kar sodi v področje vere. Ker so napačno pojmovali nekatere izjave svetega pisma in so jih vzeli kot znanstvene trditve, ne pa kot religiozno sporočilo. Ker niso uvideli, kar jim je že tedaj dejal

Galileo Galilei (ki je bil globoko veren in v stvareh vere Cerkvi iskreno „pokoren“): „Sveto pis-
mo ni za to, da nas seznanja s
tem, kako se vrtijo nebesa, mar-
več za to, da nam pove, kako pri-
demo v nebesa.“

Nasprotovanje univerz

V stavkih, ki smo jih navedli, Rus spretno zmešava tako različ-
ne probleme, kot so **heliocentri-**
zem in razvoj v svetu in pa **stvar-**
jenje sveta. Heliocentrizem, raz-
voj vesolja so stvari, ki jih je
znanost ugotovila. Ne more pa
trditi — če hoče ostati zvesta
sebi — da je svet večni in on-
tološko zadosten. Prav tako poj-
movanje pa Rus vsiljuje svojim
učencem. Samo, žal, to ni znan-
stveno. To je aprioristični postu-
lat ateistične (ali bolje pante-
istične) ontologije, ki se ne mo-
re sklicevati na znanost. Kaj po-
nuja Rus v zameno za znanstve-
no vizijo sveta? Stari poganski
panteizem, ki pojmuje svet kot
božansko absolutno, ontološko sa-
mozadostno celoto. Katera zna-
nost je to odkrila? Ne trdim, da
more znanost odkriti, da je svet
ustvarjen. To sploh ni vpraša-
nje, ki bi si ga znanost zastav-
ljala. Ne more pa tudi trditi, da
svet ni ustvarjen, da je večni,
da je edina stvarnost, kar Rus
nenehno namiguje. Edino pošteno
je — z vidika znanosti — pusti-
ti vprašanje odprto in ne trditi,
da so v zmoti tisti, ki trdijo, da

ima svet neko transcendentno Po-
čelo. Zato je stavek: „to, česar
ne poznamo, pa nekateri še da-
nes poskušajo pojasniti z delova-
njem boga“ prikrito zavajanje v
načelni ateizem. Za to trditvijo se
namreč skriva misel: ko bi vse
razložili, bi bilo do kraja jasno,
da Boga ni, potem bi bila ateis-
tična vizija sveta strnjena in
trdno dokazana. V imenu česa, v
imenu katere znanosti more Rus
to trditi?

Stavek, ki naj bi bil nekakšen
vrh njegovega prepričevanja, zo-
pet priča o njegovem zamešava-
nju predmeta in metode znano-
sti, filozofije in teologije: „Za-
to sta skoraj povsod v svetu re-
ligija in šola ločeni, saj razlaga-
ta svet in človeka vsaka popol-
noma drugače. Religija ju razla-
ga z delovanjem nadnaravnega
(božjega) bitja, šola in znanost
z naravnimi vzroki“ (str. 67).

Glede ločitve šole in religije
„skoraj povsod v svetu“ je tre-
ba reči, da Rusova trditev drži
pač za dežele, kjer je uradna
ideologija marksistični ateizem.
Drugod po svetu pojmujejo šolo
in religijo kot komplementarni.
Razumljivo, saj na splošno da-
nes znanost ne pretendira na ne-
ko absolutno vednost, predvsem
ne ponuja metafizičnih resnic o
svetu in o človeku. Znanost, ki
je zares znanost, vse manj pre-
sega svoje meje. Ne podaja se na
filozofsko in še manj na religio-
zno področje. Noče biti nekak-
šna na glavo obrnjena, zakrinka-

na ateistična teologija, kar so v resnici Rusova izvajanja. Vse, kar je onkraj njenega območja, pušča odprto in ne daje odgovorov, ki jih v resnici nima.

Trditi, da znanost in religija razlagata svet in človeka „popolnoma drugače“, pomeni zmešavati njuni področji, njuna pristopa. Teologija ne posega na področje znanosti, pač pa sprejema vsa znanstveno gotova dognanja. Na podlagi tega razmišlja s svojega vidika in podaja svojo vizijo sveta in človeka. Gre tu za „popolnoma drugačno“ razlago? Ne, marveč za razlago, ki je širša in globlja od tiste, ki jo more nuditi znanost. Tako tu ne samo, da ni nobenega nasprotja, temveč je komplementarnost. Ko je znanost izročila svoja dognanja, začne na njihovi podlagi razmišljati teologija. Tako spor med **pravo** znanostjo in **pravo** teologijo sploh ni mogoč. Do spora pride lahko samo tedaj, ko posegata na področje, ki ni njuno. S tem pa se izneverita sebi. Tako so vsi konflikti, o katerih govori Rus, umetni, mogoči edino med psevdoznanstveniki in psevdoteologi.

V resnici so spori med znanostjo in religijo že zdavnaj rešeni. Zakaj se prof. Rus trudi, da bi za vsako ceno dokazal konfliktnost med znanostjo in vero? Zakaj to naprezanje? Zakaj to samohotno dokazovanje spornosti? Mar ne zato, da bi učencem, ki si o tem ne morejo ustvariti

lastne sodbe, prikazal religijo kot nazadnjaško, mračnjaško, sprto s razsvetljenstvom sodobnega človeka, ki se je dvignil na raven „znanstvene“ vizije sveta? Tu gre za preživetost ateistično propagando, ki v svetu resnične znanosti ne najde odmeva. Tu gre v resnici za zavajanje mladih. S takimi učbeniki si ne bodo ustvarili znanstvene vizije sveta. Pač, skuša se jim uničiti temelj vernosti, tudi za ceno znanosti. Je to namen naše šole?

Po vsem tem izvajanju o spoznavnih vzrokih vernosti Rus zapiše: „Dosedanja zgodovina nam dokazuje: človek naredi **največ** za plemenite smotre, če se **sam** (podčrtal Rus) bori proti neredu v sebi in v naravi. Tako naredi več, kot če se nemočno zanaša **samo** (podčrtal jaz) na nadnaravne sile“ (str. 67).

Ker se Rus sklicuje na zgodovino, naj povem, da se od trenutka, ko nam je kaj znano o človeku in njegovi zavesti poslanstva v svetu in družbi, človek ni nikdar zanašal **samo** na svoje sile. Tisočletja je človek čutil, da ga neka višja sila vodi in podpira, mu utira pot in mu daje nadzemeljski vzor za njegovo delovanje v svetu. Človek se je hotel ravnati po tem vzoru, hotel je delati, kot so „v pračasu“ delala višja bitja. Ko je tako delal, je vedel, da je njegovo ravnanje pravilno, da je to pogoj za uspeh njegovega dela, da je to

smiselno, če hočete — „napredno“. Če se je človek oddaljil od tega vzora, je vedel, da zahaja v nered, v nesmisel, v kaos. V svoji dolgi zgodovini je človek vedel, da ga nekdo vodi pri njegovem delu, da sta mu moč in ustvarjalnost zagotovljeni, če deluje v stiku in po vzoru višjih sil. Zgodovina dokazuje ravno nasprotno od tega, kar trdi Rus.

V resnici nadnaravne sile človeka niso uspravale in hromile. Človek na splošno tudi ni pojmoval svojega delovanja v svetu kot „nemočno zanašanje“ samo na te sile. Imel se je za predstavnika, za **partnerja** višjih sil v svetu. Zavedal se je, da te sile od njega nekaj zahtevajo, da ima v svetu poslanstvo, ki se mu ne sme izmikati. Tako so bili na splošno odnosi med človekom in višjimi silami v znamenju partnerstva in sodgovornosti za svet in za človeka.

Nedvomno so bili tudi miti in pojmovanja božanstva, ki so človeka navajali včasih k okrutnim, nečloveškim dejanjem, miti in pojmovanja božanstva, ki so ljudstvom zaustavljala pot napredka. Toda to so izjemni primeri. Na splošno so bile religije dejavnik napredka in osvobajanja človeka. V judovstvu in krščanstvu je bila božja volja človeku vedno jasna: „Podvrzita si zemljo in ji gospodujta“ (prim. Gen 1, 28). Gre tu za „nemočno zanašanje“ na višje sile? Ko je človek sprejel kot svojo nalogo obvladanje

sveta, je vedel, da s tem izpolnjuje božjo voljo in da lahko računa na božjo pomoč. Tako smo zopet pred razmerjem partnerstva in sodgovornosti med Bogom in človekom.

Ko Rus govori o „nemočnem zanašanju na višje sile“, izkrivlja zgodovinska dejstva, nedopustno poenostavlja in banalizira, kar vsekakor ne sodi v učbenik za „družbeno moralno vzgojo“.

Čustveni vzroki vernosti

Po vzorcu Feuerbacha in Nietzscheja razpravlja Rus tudi o čustvenih vzrokih vernosti. Tu je govor o velikih krivicah ali nesrečah ali o nepričakovanem občutku sreče itd. „Posamezniki ne poskušajo najti izhoda iz težav z **lastnimi močmi** (podčrtal dr. Rus), ampak z božjo pomočjo. Tudi nekateri potlačeni sloji v zgodovini so iskali izhod v religiji, ko so se znašli v težkem položaju“ (str. 68).

Zopet je tu pritajena misel: Vera človeka hromi in usrava, ga dela nemočnega pred težavami. S tem se zopet izkrivlja religiozno pojmovanje odnosa z božanstvom. V resnici so religije dajale človeku neko **razumevanje** trpljenja in dostikrat tragične usode človeka. S tem so naredile zlo znosno, ker so mu dale neki smisel (najhujše zlo je tisto, ki je povsem nerazumljivo). Pa ne samo to. Človeka so navajale tudi k premagovanju zla, k upiranju zlu, k iskanju izhoda. Miti v

arhaičnih religijah največkrat niso tragični miti, ampak miti, kjer je neki izhod, neka rešitev. S tem so podajale človeku določeno razumevanje trpljenja, njegov globoki pomen, pa tudi izhod iz trpljenja, skratka, odrešenje. To odrešenje pa ni bilo dano človeku kot nemočnemu opazovalcu, marveč kot sodelavcu, ki zastavi vse svoje sile v drami odrešenja. Tudi v krščanstvu je določeno razumevanje trpljenja, toda to se ne konča v tragiki brezupa in smrti, temveč z zmago pravice in življenja. Tak je pomen Kristusove smrti in vstajenja.

Prav ganljivo je to, kar piše prof. Rus na koncu svojega razmišljanja o religiji: „Komunisti in socialisti sočustvujejo s takimi nesrečnimi ljudmi in sloji in razumejo, da vera siromanih v onstranstvo izvira iz njihovega družbenega položaja in nemoči.“ Njihova moralna dolžnost je „govoriti zatiranim resnico: naslonite se na lastne moči in tako boste največ naredili za svojo boljše življenje“ (str. 68).

Hvala za te pomilovalne besede, hvala za to sočustvovanje, hvala za to osvobajajočo **resnico**!

Tako govorjenje izhaja iz podcenjevanja religije in vernega človeka. Tu gre za razvrednotenje vse religiozne zgodovine človeštva. Tu gre za prezir nemočnih in slaboumnih prednikov — tudi naših slovenskih prednikov

— ujetih v mreže religiozne prevare.

Sklep

Kaj reči o Rusovih pogledih na izvor religije, na njeno vlogo v družbenem in individualnem življenju?

Mislim, da moramo biti do takih stališč neprizanesljivi. Ne zato, ker se ob njih verni čutimo prizadete, marveč zato, ker niso znanstvena, ker so v nasprotju z odkritji znanosti zadnjih desetletij. Prof. Rus je v svojih pogledih obtičal nekje v sredini 19. stoletja. Koliko novih odkritij in novih spoznanj na področju veroslovja je bilo v zadnjih sto letih!

Prof. Rus nedvomno pozna ta razvoj znanosti in njen prispevek k jasnejšemu in širšemu razumevanju religijskega pojava. Zakaj ga ne upošteva? Zakaj piše, kot da po Marxu ni bilo odkritega ničesar, kar bi bilo vredno omembe? Je tak prikaz torej znanstven? Na strani 67 svojega učbenika piše: „Šola razlaga pojave znanstveno.“ Velja to samo za naravne, družbene, gospodarske, zgodovinske in psihološke pojave? Zakaj ne obravnava „znanstveno“ tudi religije? Zakaj ta ekskluzivnost do religije? Mar edinole religija nima pravice do trezne in zares znanstvene obravnave? Moral bi se osvoboditi dogmatičnih spon in sprejeti razvoj ter odkritja veroslovja v zadnjih desetletjih, ne glede na to, a-

li voda teče na njegov mlin ali ne. V svojih prikazih ne bi smel nenehno iskati potrditev za svojo ideologijo.

Kako znanost danes obravnava religijski pojav? Za izhodišče jemlje človeka, človeka, ki na vseh stopnjah svoje zgodovine išče sakralno, ki svoje srečanje s sakralnim izraža z različnimi predstavami, miti, simboli, obredi in govoricami.

V tej luči se nam religija kaže kot sredstvo, ki z njim človek obvladuje svoj vsakdanji svet, kot sredstvo za opredeljevanje človeka v svetu in pred svojimi enakimi, kot sredstvo za totalno integracijo človekovega doživljanja. Religija mu rabi za razlago o človeku in svetu, za razlago človeka v svetu. Pomaga mu pri izvrševanju določenih dejanj in pri vzdževanju družbene kohezije. Religija daje smisel družbenemu življenju, predvsem pa ureja življenje posameznika v njegovih glavnih etapah: rojstvo, puberteta, poroka, smrt. Tako mu religija daje varnost v svetu in ureja družbene odnose. Religija je tako človekov odgovor na zahteve njegovega življenja. Ko stopi v stik z neko stvarnostjo, ki je večja in trajnejša od njega, ima občutek, da je s tem njegovo življenje dobilo smisel in enotnost.

Ta antropološki pristop je edini zares znanstven. Ko znanost proučuje človekovo vedenje do sakralnega, se s tem še ni izrekla o obstoju ali neobstoju te

skrivnostne stvarnosti, ki jo človek išče in je prepričan, da jo je našel. Znanost se o tej stvarnosti ne more izreči. Proučuje lahko samo človekovo vedenje do te stvarnosti in njegove izraze v srečanju z njo. S takim pristopom se Rus ne bi izneveril znanosti in ideološko nevtralni šoli, saj mu nihče ne bi mogel očitati, da navaja mlade k religioznemu prepričanju niti da jih odbija od religije. Religijski pojav bi moral predstaviti tako, da se pred njim vsakdo lahko svobodno oddloči.

Antropološki pristop bi bil lahko v izredno obogatitev učenec: dal bi jim nov, svež, nedogmatičen pogled na religiozno preteklost človeštva; privedel bi jih tudi do globljega razumevanja človeka ob nepristranskem študiju osnovnih religioznih struktur, kot so miti, simboli, obredi in drugi izrazi religiozne govorice.

Do tja bi moral voditi mladi rod; do možnosti, da vsakdo svobodno in odgovorno sprejme ali odkloni to skrivnostno stvarnost — sakralno — ki jo je človek nenehno iskal in jo po različni poti išče tudi danes. Ali mladi človek to stvarnost sprejme ali odkloni — to je odvisno od njega. Obe možnosti mu je treba dati, če ga zares spoštujemo. Kakor šola ni zato, da vsiljuje religiozno prepričanje, tudi ni za to, da zapira pota do Boga.

Franc Rode

Za mladino za mladino

Velika noč

Velika noč! Najvažnejši praznik krščanstva!

Velika noč! Najvažnejši dogodek naše vere! ...

Velika noč, zmagoslavje Jezusa Kristusa — korist kristjanov.

Preko smrti se izliva pot v življenje. Nobena kaplja svete krvi ni iztekla zaman.

Praznik veselja. Bog Sin se je učlovečil, da nas je odrešil! Aleluja!

Aleluja! odmeva v srcih vseh kristjanov, ne glede, kje se njihova eksistenca življenja izteka.

Sneg je skopnel, travniki, polja in griči so zaživeli v svoji zeleni preprogi, posejani s telohi, zvončki, trobenticami in drugim pomladanskim cvetjem. Iz cerkvenega zvonika se sliši potrkanje — vabilo vsem, da skupno delijo veselje, radost vstalega Kristusa.

Tudi ta zunanji izraz, poln skrivnosti, upanja, ljubezni, je oblikoval duha naših prednikov. Vsa njegova izkustva so oblikovala in nas oblikujejo na drugi polobli. Iz njih moramo črpati vse, kar nam pomaga k oblikovanju krščanske osebnosti. To ni narodna noša, ki si jo nadenemo. Biti mora izraz notranje odločitve, zavestne privolitve pripadati krščanskemu občestvu.

Človek nikdar ne doseže popolnosti, vsak brez izjeme mora stremeti, si prizadevati, da se izpopolni v krščansko osebo.

Tudi danes nastavljajo panj krivi preroki: egoizem, materializem, itd. Ti hromijo človeškega duha, ki je po svojem bistvu usmerjen v Stvarnika.

V tebi — meni je skrito majhno sonce — v naju je moč za tretji ga; ali pustiti, da s svojo toplino, sijem prenovimo sebe. Značilnost mladega bitja je, da

v družini

EVANGELIJ Z OČMI ZAKONCEV

SMRT V DRUŽINI

Velika noč, kdo se je ne bi razveselil! Največji praznik krščanstva. Kako lepo diši tiste dni v naših stanovanjih. Nekaj prazničnega veje po prostorih. Vse je čisto, urejeno, svetlo. Verna zakonca pa ne bosta pozabila poleg razvijanja domačega bogoslužja tudi na najglobljo vsebino prazni-

ka, ki je najgloblja in najbolj vedra resnica tudi naše vere — da je Kristus vstal od mrtvih in da živi sredi med nami, sredi naših družin, in nas pripravlja na vstajenje. Med številnimi odlomki iz evangelija, ki pričajo o tem edinstvenem dogodku in edinstvenem doživljanju vstajenja prvih kristjanov, se bosta zakonca morda ustavila ob pripovedi evangelista Luka, ki poroča o ženah in pozneje tudi o možeh.

ima pogum, veselje — je iskalec ljubezni in ideala.

Naš ideal in ljubezen, je tudi naš brat in prijatelj; kakor se sam imenuje.

Če ste vstali s Kristusom, iščite, kar je zgoraj! Po krstu smo kristjani pokopani s Kristusom; po njem pa tudi obujeni v novega človeka. Zaradi Jezusovega vstajenja vemo, da zadnja beseda naše eksistence ne bo smrt, temveč življenje — večno življenje!

Tinka Urbančič

ŽIVI MED MRTVIMI

Prvi dan tedna so šle žene navsezgodaj h grobu in nesle dišav, ki so jih pripravile. Našle so kamen od groba odvaljen in so stopile noter, a niso našle telesa Gospoda Jezusa. Ko so bile zaradi tega v zadregi, glej, sta pristopila k njim dva moža v blestečem oblačilu. Prestrašile so se in po-

vesile obraz proti tlom, onadva pa sta jim rekla: „Čemu iščete živega med mrtvimi? Ni ga tukaj, temveč je vstal. Spomnite se, kako vam je povedal, ko je bil še v Galileji: „Sin človekov mora biti izdan v roke grešnikov, biti križan in tretji dan vstati.“ In spomnile so se njegovih besed. Vrnile so se od groba in sporočile vse to enajsterim in vsem drugim. Bile so Marija Magdale-na, Joana, Marija Jakobova in z njimi druge, ki so to povedale apostolom. In zdele so se jim te vesti kakor blodnja in jim niso verjeli. Peter pa je vstal in tekел h grobu; in sklonil se je, pa je videl samo poveje. In odšel je ter se sam pri sebi čudil temu, kar se je bilo zgodilo (Lk 24, 1-12).

Žene

V prazničnem razpoloženju velike noči razmišlja predvsem o najini veri. Čuden je ta svet vere, ki je tako različen v možu in ženi. Že večkrat sva opazila, da žene pristopajo k veri — kot k vsemu drugemu — nekako od znotraj, z neko neposrednostjo, mogoče pa od zunaj, z veliko razmišljanja. Tudi žene v evangeliju, ki so se zelo malo pojavljale v Jezusovem delovanju, ob najbolj tragičnem trenutku Jezusove smrti stopajo na plan in nekako prevzemajo vodstvo. Pa ne s kakšnim modrovanjem, zaključevanjem ali raziskovanjem — kot

pozneje **Peter**. Preprosto čutijo, da Jezusove ljubezni do njih in njihove do Jezusa ne more biti konec. In so **pripravile dišav**. Niso sicer rekle, da bo Jezus vstal — vsaj kaj takega v evangeliju ni zapisano. Vendar je verjetno, da so se že prej **spomnile njegovih besed** o vstajenju. Ženska, ki ljubi, ne pozablja...

Možje

Če gledava najin zakon in najino družinsko življenje, vidiva, kako se pri nama to ponavlja. Žena je tista, ki velikokrat zaslu-ti globine vere ali trenutke božjega obiskanja ali okoliščine, ko je treba **pripraviti** dušo moža ali otroka za srečanje z Bogom. A zanimivo, kako so vendar vsi dogodki okrog Jezusovega vstajenja končno zajeli v globino tudi mo-že, **apostole**. Kot da je javnost potrebovala otipljivih dokazov, ki so jih zmožni nakazati ali dokazati največkrat možje, da je evangeljsko sporočilo o vstajenju za vse ljudi. Saj je tudi v družini tako. Naj bo materina vera še tako globoka, otrok potrebuje moškega izpovedovanja vere pri očetu. Čeprav ni šlo tako lahko! **Vesti** so se jim **zdele kakor blodnja**. Vemo pa, kako so pozneje apostoli pogumno oznanjali Kristusovo vstajenje in za to resnico kar po vrsti umrli. Pa vendar je božji Duh začel prepričevati stvarne mo-že — preko žena. Vse-sela sva in Bogu hvaležna, ko od-

krivava, kako se najina različna pristopa k veri dopolnjujeta.

Grob

Že nekajkrat sva se znašla v **zadregi**, ker sva se oba zaman trudila, da bi razumela kakšno versko resnico. **Nisva našla** odgovora, **nisva našla** Boga v kakšnem življenjskem dogodku. Nikdar pa **nisva** tega doživela tako pretresljivo in močno kot nekega dne, ko nama je avtomobil pred našo hišo do smrti povozil najstarejšega otroka, s katerim sva že računala, da bo najina prva pomoč pri vzgoji in preskrbi mlajših. Pred nama se je grozeče dvigal **kamen od groba odvaljen** in v grob so spustili najinega sina, najino upanje.

Prestrašena

Navsezgodaj in pozno zvečer sva hodila h grobu najinega otroka in nosila rož na gomilo. Bila sva **prestrašena**, pretresena, zmedena, obupana. Ko so hodili mimo naju ljudje, ki so vedeli za najino zaupanje v Boga in za najino željo po več otrocih, sva **povešala obraz proti tlom**. „Kje je zdaj vajin Bog,“ sva čutila očitke. Res, **nisva in nisva** mogla razumeti, kako je mogel dobri Bog za vso zvestobo, ki sva mu jo leta izkazovala, zdaj pripustiti kaj takega. Tudi prijatelji so ostajali brez besed in povešali oči. **Ni ga tukaj**. Najinega otro-

ka ni več, najino upanje je ugasnilo. Še huje je bilo to, da se je v nama zamajal ves svet, tudi svet vere. Čemu potem še sploh življenje? Čemu roditi otroke? Tolikokrat sva slišala ta pomislek od drugih ljudi. Zdaj sva si ga postavila sama. Tiste temne dni **nisva našla Gospoda**, **nisva našla** odgovora in rešitve.

Čemu

Pršel je postni čas s svojim spominom Kristusovega trpljenja in smrti. Še nikdar prej **nisva** tako podoživljala vse tragike Jezusovega trpljenja in smrti kot tisto leto. Z Marijo in Janezom sva stala pod križem in se spraševala in jokala. In na velikonočno vigilijo je diakon zapel: „**Čemu iščete živega med mrtvimi?**“ Najin otrok je bil za naju živ in je še danes tako. Takrat sva začutila, kje je rešitev. Otroka sva iskala tam, kjer ga ni in kjer nikoli ne more ostati tak, kot ga midva želiva — namreč večnega, neminljivega, živega. Iskala sva živega med mrtvimi.

Vstal

„**Ni ga tukaj, temveč je vstal.**“ Sredi skoraj popolne teme nama je zasvetila drobna lučka, ki ni nikdar več ugasnila. Zdaj je že tri leta, kar se je to zgodilo, in lučka je postala luč. Ni še sonce, ni dan. Še se stemni, a v tej temi sveti jasna, topla luč. In

spominjava se vsega, kar sva od svojih otroških let poslušala o Bogu in Kristusu, ki ga je Oče **tretji dan** obudil od mrtvih. Spominjava se **vseh njegovih besed** o nebeškem Očetu, o prostorih, ki nam jih je šel Jezus pripraviti. Spominjava se svojega pripovedovanja vsega tega najinim otrokom in šele zdaj prav razumeva.

Križan

Ko gledava svoje otroke, kako vsak po svoje odrašča, vidiva, kako človek **mora** iti skozi napore in čistilnice tega življenja, mora biti tako ali drugače prej ali slej **križan** in tako nekoč **vstati** v srečno večnost. Pa tudi, ko bi mi bilo z vsem prizanešeno, le čemu vse to, kar človek more užiti, če se neizprosno bliža grobu, v katerega bo **moral stopiti noter**? Samo **tretji dan** Vstali prinaša smisel življenja, ki je lépo in osrečujoče; kaj šele, če je polno naporov, mnogokrat razočaranj, trpljenja in smrti. Te dni sva bila pretresena in potolažena, ko nama je zakonski par pripovedoval skoraj isto zgodbo vstajenja svoje vere ob prizadetem otroku mongoloidu. „Po zdravnikovi ugotovitvi naju je prevzela groza. Potem se je začel zajedati dvom nad božjo dobroto in prišlo je do krize vere.“ Iz tega groba sta vstala kot kristjana, ki odslej služita temu otroku, po katerem je Kristus na poseben način pri-

čujoč med njima. **Tretji dan** jima daje poguma.

Sporočilo

Do tistega usodnega leta sva se imela za vzorna kristjana. Takrat pa sva spoznala, da tako dolgo **nisva našla** Boga in njegove priče Jezusa Kristusa, dokler nisva sprejela tudi križa in smrti. Smrti seveda, ki nima zadnje besede, in trpljenja, proti kateremu se boriva z vsemi močmi. Po otrokovi smrti in po srečanju z Vstalim tisto veliko noč pred tremi leti se je pravzaprav najina vera šele začela. **Vrnila** sva se končno **od groba**, kjer sva večkrat nemočno iskala **živega med mrtvimi**. Najin sin živi v Bogu. Naše življenje — kakršnokoli že je — ima svoj globok, večnostni pomen. Roditi otroke pomeni odpirati jim možnost, da na vekomaj zažive. Ne življenje ne družina nista **blodnja**, ampak začetek večnosti, čeprav mnogokrat kot Peter **vidimo samo povoje**.

Vital Vider

D A N E S

Danes vsi smo dobre volje: mladci in dekleta, Vsa ožarjena od sonca so nam mlada leta. Danes nič ne tožimo, danes nič ne vekamo: pomaranče lupimo, rdeče pirhe sekamo.

Mirko Kunčič

Novice IZ SLOVENIJE

Blagoslovitev novega stiškega opata

6. januarja so se v starodavni stiški baziliki zbrali vsi slovenski škofje k slovesnosti blagoslovitve novega stiškega opata dr. p. Antona Nadraha. Obred blagoslovitve je med mašno daritvijo opravil nadškof Pogačnik. Slovesnosti se je udeležilo tudi šest opatov cistercijanskih samostanov iz inozemstva, dva iz Poljske, štirje iz Avstrije. Med 40 somaševalci so bili tudi višji predstojniki drugih redovnih skupnosti iz Slovenije, dekan teološke fakultete Steiner z nekaterimi profesorji ter dekanijskimi duhovniki.

Nepraznovanje božiča

Uvodnik v letošnji 2. številki Družine obravnava, kako slovenski katoličani „skrunijo“ božični praznik. Komunistični režim v Sloveniji ne dovoli, da bi bil božič praznični dan, vendar premnogi Slovenci tudi na svoj račun ne spoštujejo praznika. Morda mimogrede v cerkvi odpravijo mašo, potem pa lepo gredo še na običino plačat davke, v trgovinah je tak naval kot zlepa ne kak dan, zdrav-

stveni domovi so natrpani, pred uradi vrste in podobno. Po mnogih družinah so šle v pozabo tudi jaslice, ponekod celo drevešček. Klavrno je, da so desetletne navade in moč javnega mnenja pustile tako močne sledove na praznovanju tega lepega praznika.

Knjiga „Poročilo o Jezusu“

Konec prejšnjega leta je izšla v slovenščini knjiga nemškega publicista Johannesa Lehmana pod naslovom „Poročilo o Jezusu“. Uradna reklama je knjigo hrupno priporočala. Profesor sv. pisma dr. Jakob Aleksič je o njej zapisal v Družini (1980, 2), da je delo „volk v ovčjem oblačilu“. Lehmann v njej namreč udari pa 2 temeljnih resnicah krščanstva in jih zavrže: resnico, da je Marija spočela od Svetega Duha, in resnico, da je Jezus od mrtvih vstal. Trdi, da se je Marija v zamaknjenju spočela z nekim esenom, članom stroge judovske ločine, in zato ni božja mati, in Jezus ni bil božji Sin, ampak esen. Tudi da ni vstal od mrtvih, ampak da so eseni ukradli njegovo truplo in ga nekje skрили. Delo je sicer čisto neosnovano,

vendar je napisano spretno, prekanjeno, v navidez znanstveni in vendar poljudni obliki, zato je za nepoučenega bralca nevarno. V „Družini“ je izšlo več tehničnih člankov zoper to knjigo.

Duhovniški jubilej v letu 1980

Biserno mašo bo imel letos lazarist Martin Ocepek (Šentjakob ob Savi), zlato mašo Valentin Benedik, župnik na Vačah, Stanko Skvarča, kurat pri maristih v Lujanu v Argentini, in cistercijan Simon Ašič (Stična).

Umrli duhovniki

Rudolf Capuder

25. decembra 1979 je umrl v škofiji Cleveland v ZDA duhovnik ljubljanske škofije Rudolf Cepuder v 101. letu starosti. Rodil se je 1879 v Šmarju pri Ljubljani in bil posvečen 1903. Po kaplanski službi v Gorjah je odšel v Ameriko. Zadnja leta je živel v nekem zavetišču v Clevelandu. Do zadnjega je bil umsko svež, umrl je nenadoma med polnočno mašo.

P. Pavel Verderber

Umril je 29. decembra 1979 na poti iz Semiča proti Metliki zaradi tretjega srčnega infarkta. Rojen je bil 1913 v Jelševniku, župnija Črnomelj. Kot član Križniškega reda je bil posvečen 1938. Bil je za kaplana v Metliki, nato je upravljal župnijo Preloka, po vojni je bil do 1948 dušni pastir v ljubljanskih Križankah, 1948 je prevzel župnijo Vinico

in soupravljal tudi Sinji vrh, 1957 pa je prišel za župnika-vikarja in redovnega prošta v Metliko. Nekaj let je bil tudi soupravitelj Suhorja in Radovice.

Janko Kotnik

30. novembra 1979 so se pri Sv. Lenartu v Slovenskih Goricah poslovili od tamkajšnjega dekana in dolgoletnega župnika Janka Kotnika. — Rodil se je v župniji Ravne leta 1911, novo mašo pel 1937, od 1939 bil kaplan pri Sv. Juriju ob Ščavnici, 1941 so ga Nemci izgnali na Hrvaško, po vojni pa se je znova vrnil k sv. Juriju. K Sv. Lenartu je prišel 1951. Med prvimi v škofiji je temeljito obnovil zunanjščino in notranjščino cerkve.

Ludovik Rusjan

8. januarja je zadela srčna kap šempaskega župnika Ludovika Rusjana. Po rodu je bil iz Kozane v Brdih, kjer se je rodil 1914. Posvečen je bil 1942, deloval v Črničah, v Gorenjem Cerovem v Brdih, 1948 ga je komunistični režim aretiral in je 4 leta prebil v zaporu in na prisilnem delu. Po zaporu je prevzel Velike Žablje in od 1970 v Šempasu. Bil je dober duhovnik, goreč, skromen in vztrajen.

Kolman in nadškof Pogačnik ob novoletnem sprejemu

9. januarja je predsednik republiške komisije za odnose z verskimi skupnostmi priredil v prostorih slovenskega izvršnega sveta novolet-

ni sprejem za predstavnike verskih skupnosti, ki delujejo v Sloveniji.

V uvodnem nagovoru je Stane Kolman negativno ocenil „nekatera dogajanja v zadnjih mesecih, ter izražena stališča nekaterih profesorjev ljubljanskega bogoslovja, ker pomenijo odstopanje od skupnih prizadevanj ter poskus drugačnega, negativnega vrednotenja težko dosežene in zgodovinsko pogojene stopnje v medsebojnih odnosih.“

V odgovoru je po drugih običajnih besedah dejal nadškof Pogačnik: „Naravno in razumljivo je, da pride med nasprotujočima si svetovnima nazoroma, kakor sta krščanstvo in marksistični materializem, občasno priznано dejstvo, ki ne bo nismo seveda tudi v preteklem letu čutili.“ Poudaril je, da je vera splošno priznanje dejstvo, ki ne bo nikoli izginilo s sveta. Po svoji strani pa vera in njen nauk prispevata k še bolj humani družbi. „Mi učimo, naj verni ljudje izvršujejo vsak svojo dolžnost v družini in v družbi — zaradi vesti... Verni in Cerkev ne potrebujejo privilegijev, pa tudi nočemo biti zapostavljeni. Cerkev potrebuje le tisto svobodo, da lahko spolnjuje svoje osnovno poslanstvo, ki je oznanjevanje evangelija in vzgoja ljudi v dobre ljudi.

Zgodovina Cerkve vseh časov in tudi današnjega časa priča, da je Cerkev vedno vzgajala človeka, ki se zaveda svojih dolžnosti, pa tudi svojih pravic, človeka, ki se zaveda svojega dostojanstva in spolnjuje svoje družinske, socialne in ekonomske

dolžnosti. Tako je Cerkev vedno vzgajala najboljše državljane, kreativne delavce v korist družbe in zavedne patriote.“

Nadškofa Pogačnika je 14. januarja „povabil na pogovor“ tudi Mitja Ribičič. Poročilo pravi, da sta se „pogovarjala“ tudi tokrat o odnosih Cerkve in „socialistične samoupravnne družbe.“

Djilas o pokolu leta 1945

V razgovoru z britansko revijo Encounter v Beogradu je Djilas, nekdanji Titov sobojevnik, govoril o Jugoslovanih, ki so jih Britanci izročili Titu. Na vprašanje, ali se mu zdi prav, da so Hrvate, Slovence in Srbe, ki so takrat zbežali največ na Koroško, izročili partizanom, je odgovoril Djilas z jasnim ne.

Na vprašanje, ali je bila jugoslovanska vlada 1945 „zakonita“, je odgovoril: Še manj (kot sovjetska)! Bili smo povsem nova ...revolucionarna oblast, brez zakonito izvoljenega vodstva, brez sodišč itd. Dejansko smo 1945 še vedno ljudi svojevoljno zapirali in ubijali ali iz političnih razlogov ali iz kakšnih koli drugih nagibov, ki smo jih imeli za kaznive. Náša zakonitost je bila še tanjša kot zakonitost Sovjetske zveze.“

Djilas dobesedno: „Angleži so ravnali povsem napak, da so te ljudi spravili čez mejo, tako kot smo mi ravnali povsem napak, da smo vse postrelili. V svoji knjigi Partizanska vojna čisto nič ne skrivam, da so bili po mojem mnenju ti pokoli nesmiselno početje krutega maščevanja.“

Ali je dal neposredni ukaz za to Tito, ne vemo, je rekel Djilas. Gotovo pa je bil tudi Tito iz praktičnih razlogov za korenito rešitev. Takrat sta vladali v Jugoslaviji „neurejenost in uničevanje“ in ni bilo skoraj nobene uprave. Nemogoče bi torej bilo primere 20.000 ali 30.000 ljudi zanesljivo preiskati. Zato je bilo najbolj preprosto vse postreliti.

(Kleine Zeitung, Celovec, 29. 12. 79.)

Grožnje Mitje Ribičiča

Mitja Ribičič, predsednik SZDL (Socialistične zveze delovnega ljudstva, edine množične organizacije v Sloveniji in naslednice OF), je na konferenci te organizacije v Ljubljani 17. 12. 79 dejal tudi tole:

„Moram reči, da bi bilo treba opozoriti našo javnost na nekatere nevzdržne najnovejše pojave širjenja verskih pravic in na revizijo ustavnih načel in načel zakona o pravnem položaju verskih skupnosti. Ta revizija ustave in zakonov naj bi cerkveni organizaciji dala določene privilegije v šolskem sistemu in sistemu družbenega obveščanja in s tem v družbenem sistemu na sploh. To so pravzaprav stare težnje tistih klerikalnih ostankov, ki nikoli niso hoteli pristati na ustavno načelo, da je verski ali ateistični svetovni nazor zasebna stvar človeka in stvar njegove osebne svobode in da je Cerkev po naši ustavi ločena od države in šole, še manj pa so seveda hoteli pristati na to, da bi se Cerkev depolitizirala ter se s svojo socialno in moralno doktrino odrekla boju za politično

oblast. Značilnost teh novih pritiskov je v tem, da avtorji svojih namer niti več ne skrivajo, pač pa jih zavzeto in vneto razširjajo zlasti v krogu mladih bogoslovcev in širše še po Sloveniji. Po njihovem mnenju naj bi tudi pri nas „neenakopravne in tlačene verske množice ‘zahtevale’, kot pravijo, ‘verske pravice’... Pojavljajo se slovenske zastave brez zvezd in navajajo „zaslužni slovenski veljaki“ — ministra Korošec in Krek ter Ehrlich in Rožman. Oživele so tudi stare emigrantske zahteve, da bi bilo treba raziskati tako imenovane pokole belogardistov po končani vojni... Na nedavni seji... smo zelo resno in temeljito analizirali vse te najnovejše pojave, pisanje Družine, pa Naše luči, proslave Dneva republike na ljubljanski teološki fakulteti, razne politične tečaje in zveze s sovražno emigracijo... Naj povem, da bomo izredno odločno in ostro ravnali...“

(Delo, Ljubljana, 18. 12. 79.)

Dan verskega tiska na Slovenskem

23. januarja je ljubljanski nadškof Pogačnik sprejel 32 duhovnikov in laikov, ki urejajo verski tisk na Slovenskem. Prvi del sprejema je potekal v nadškofovi kapeli ob nadškofovi daritvi in nagovoru, drugi del pa v slavnostni dvorani ob govoru prelata dr. Lojzeta Šuštarja.

„Tisk nas oblikuje in povezuje“ je bilo geslo v januarju, mesec verskega tiska. Vezilo, ki mora trajati; biti mora v mislih slehernega, ki mu je „usojeno“ pisati, urejati, ustvarja-

ti. Sporočevalec mora biti sam oblikovan strokovno in človeško. Zaradi odgovornosti za rast v veri, v dobrem, v „mnenjskem pluralizmu“ v slovenski Cerkvi, motreč vse pod zornim kotom cerkvenega učiteljstva. Sredstva obveščanja morajo povezovati člane slovenskega božjega ljudstva, dialogirati znotraj Cerkve, dialogu ustvarjati pogoje... Vsak sprejemalec ima pravico do popolne in točne informacije — tudi o Cerkvi... Pisanje naj bo v „lepi in slogovno izbrušeni slovenščini“, angažirano, tako informacija preraste samo sebe ter postane zadeva vesti in poziv k dejavnosti.

Stanje klera v ljubljanski nadškofiji

V letu 1979 je bilo posvečenih 8 škofijskih duhovnikov in 5 redovnikov (3 salezijanci in 2 jezuita). Doma je umrlo 7 škofijskih duhovnikov (Belec, Flajnik, Janša, Andoljšek, Moder, Babnik, Fr. Govekar) in p. Verderben ter 4 inkardinirani škofijski duhovniki zunaj domovine (Pipp na Koroškem, Studen v Italiji, Košiček v Argentini in Cepuder v ZDA).

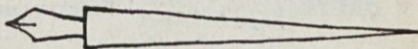
31. decembra 1979 je nadškofija imela 365 škofijskih duhovnikov. Od teh jih je bivalo in delovalo v nadškofiji 343, po drugih škofijah v Jugoslaviji 3, v inozemstvu 19 (v misijonih 4, med zdomci 9, na študiju 6). Po svetu ima nadškofija še 91 inkardiniranih škofijskih duhovnikov (27 v Evropi, 55 v Južni Ameriki, in 9 v Severni Ameriki); od teh je

bilo v domovini posvečenih 54, v inozemstvu pa 37 duhovnikov. Skupno ima nadškofija 456 inkardiniranih duhovnikov, ekskardiniranih živi v inozemstvu še 40 (doma posvečenih 29, v tujini 11). Povprečna starost doma živelih škofijskih duhovnikov znese 51 let in 3 mesece, v inozemstvu pa 63 let 5 mesecev. — Redovnih duhovnikov biva in deluje v nadškofiji 162, bogoslovcev ima nadškofija v tem šolskem letu 46, gojencev malega semenišča je 27. Nadškofija ima 299 župnij.

Zasliševanja

„Naša luč“ poroča v letošnji februarški številki, da je uredništvo v zadnjem času prejelo vrsto pisem iz vrst zdomcev, v katerih se pritožujejo, da so jih ob božičnem obisku organi javne varnosti ponovno zasliševali, ali hodijo k maši, jih od maše odvrčali in nagovarjali, naj bi vohunili med zdomci v prid režimu.

„Naša luč“ pri tem zapiše: „Ali ne bi bil čas, da bi vatikanski krogi in slovenski škofje opozorili predstavnike jugoslovanskega režima, da je zgoraj omenjeno ravnanje režima v nasprotju s protokolom in s Splošno l'stino OZN o človekovih pravicah? Zato je trditev Dolanca, da ni bilo v Sloveniji nikoli toliko verske svobode kot danes, vse prej kot resna.“

KJE JE KAJ

Leto 47

April 1980

NOVI LJUBLJANSKI NADŠKOF	Msgr. dr. Alojzij Šuštar, novi ljubljanski nadškof (nadškof Jože Pogačnik) 194 Najlepše o Mariji (nadškof Šuštar) 196
VELIKA NOČ	Praznična voščila DŽ 193 Velikonočni teden (Franc Sodja) 200 Velika noč 203 Družinsko bogoslužje o veliki noči 205 Emavs (Vladimir Truhlar) 206 Odvaljeni kamen (Alojzij Rebula) 207 Velika noč je pri našem kanalu (Vladimir Kos) 215 Velika noč v hiralnici (Mirko Kunčič) 216
SODOBNA VPRAŠANJA	Sedanji slovenski trenutek (Naša luč) 198 Izvor in vloga religije (Franc Rode) 235
IZ ŽIVLJENJA CERKVE	Nizozemska sinoda 218 Za pravilno učenje v Cerkvi 223 Pomanjkanje in lakota v Latinski Ameriki (Franc Gnidovec) 228
ZA MLADINO	Velika noč (Tinka Urbančič) 246
V DRUŽINI	Smrt v družini (Vital Vider) 247
NOVICE	Novice iz Slovenije 251

Malo za šalo, malo zares

„Kaj boš pil: žganje, vino ali čaj?“

„Daj mi šilce žganja! Medtem ko se bo čaj kuhal, bom pil vino.“

— — —

„Je res tvoj mož bolan?“

„Res. A odkar mu je zdravnik rekel, da ne bo mogel več delati, se počuti veliko boljše.“

— — —

„Kako vam je bila všeč kokoš, ki sem vam jo prinesel?“ vpraša natakar gosta.

„Zelo majhna je za svoja leta.“

— — —

„Ali ste vi učitelj plavanja?“

„Ja.“

„Ali bi me lahko učili plavanja?“

„Lahko, samo nagrado mi morate vnaprej plačati.“

„Zakaj vnaprej?“

„Ker je tu voda precej globoka.“

— — —

„Ali bi ga ti vzela, ko bi bila na mojem mestu?“

„Na tvojem mestu bi vzela vsakega.“

— — —

„Danes ti za vsako figo vzamejo vozniško dovoljenje.“

„Zakaj so ti ga pa vzeli?“

„Ker je bilo bratovo.“

DUHOVNO ŽIVLJENJE

je slovenski verski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (msgr. Anton Orehar); urejuje uredniški odbor.

Editor responsable: msgr. Antonio Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Registro de la propiedad Intelectual
No. 1.313.507

Tiska Vilko s.r.l., Estados Unidos
425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

ZDA: Rev. Julij Slapšak, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103, USA.

Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA.

KANADA: Ivan Marn, 131, Treeview Drive, Toronto 14, Ontario, Canada.

TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia.

ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzutta 18, Gorizia, Italia.

AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Letna naročnina v Argentini in obmejnih državah je do 31. marca 1980: 65.000 pesov; v ZDA in Kanadi 25 dolarjev; v Avstriji 300 šilingov; v Italiji 20.000 lir; drugje protivrednost dolarja.

DENARNA NAKAZILA NA NASLOV:

Antonio Orehar, Ramón Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Zunanja in notranja oprema DŽ
in BS: Stane Snoj.

O MARIJA, BODI ZDRAVA

O Marija, bodi zdrava, aleluja!
Večna te obseva slava, aleluja!

Sin ti bil na križ pribit je, aleluja!
Zdaj pa vstal ves zmagovit je, aleluja!

Žalostna si solze lila, aleluja!
Zdaj raduj se, Mati mila, aleluja!

Križev pot si z njim trpela, aleluja!
Vstalega si zdaj objela, aleluja!

Meč ti je srce prebadal, aleluja!
Jezus živ bo večno vladal, aleluja!

Mati, zdaj ni več trpljenja, aleluja!
Zdaj veseli se vstajenja, aleluja!